

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติที่ออกบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

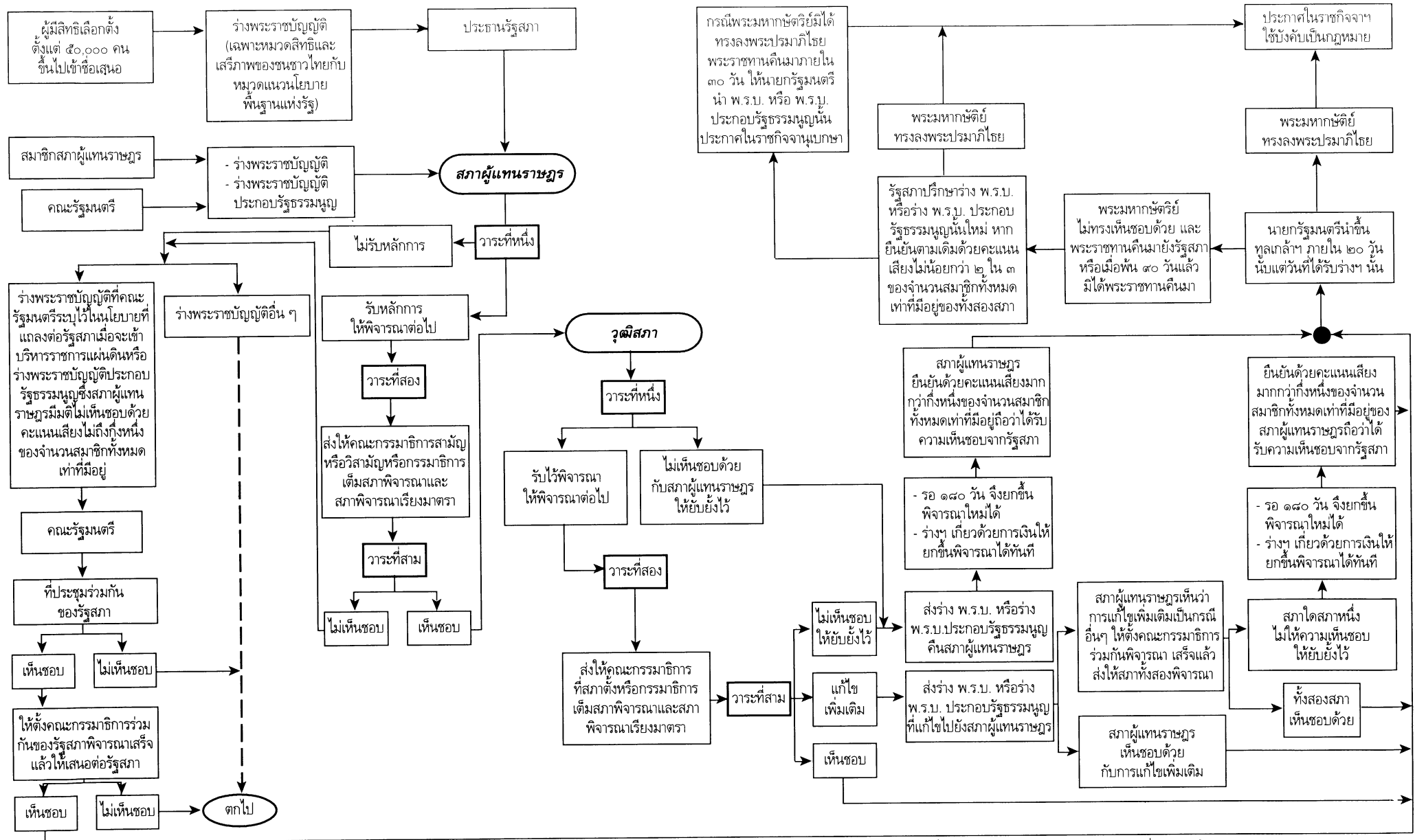
บรรจุระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)

วันจันทร์ที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๗

อ.พ. ๑๓/๒๕๕๗

www.senate.go.th

กระบวนการตราพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมายเหตุ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรรับหลักการแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจมอบหมายให้คณะกรรมการสามัญหรือวุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญไม่เกิน ๑๑ คน พิจารณาศึกษา และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการฯ รายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา (ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๓)

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

ความสำคัญ

สืบเนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องพร้อมความเห็นลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ที่บัญญัติว่า “หญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อสตรี และไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิของหญิงให้เท่าเทียมกับชายจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า

“หญิงมีสามีให้ใช้ ชื่อสกุลของสามี”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยให้ทุกคนมีความเสมอกันในกฎหมาย ซึ่งถือเป็นหลักความเสมอภาค โดยเฉพาะการรับรองสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา อบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ ทั้งนี้ **หลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ มีพื้นฐานมาจากหลักความเสมอภาค**

เท่าเทียมกันตามธรรมชาติที่เป็นการยอมรับว่า สิทธิตามธรรมชาติของปัจเจกชนนั้น เป็นสิทธิที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ซึ่งจะเป็นสิทธิที่มีมาตั้งแต่เกิดที่ทุกคนจะมีอยู่ อย่างเท่าเทียมกัน และห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติอันทำให้เกิดความไม่เสมอภาคแก่บุคคลที่เรียกว่า **การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม** แต่ก็มีได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด หากการเลือกปฏิบัตินั้นเป็น มาตรการเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค โดยทำให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและ เสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ถือว่า เป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมตามมาตรา ๓๐ วรรคสี่

การใช้ชื่อสกุลเป็นมาตรการของรัฐในการจำแนกตัวบุคคลเพื่อแสดงถึงแหล่งกำเนิด ว่ามาจากวงศ์ตระกูลใดอันเป็นการแสดงเผ่าพันธุ์ เทือกเถาเหล่ากอของบุคคล โดยการใช้ชื่อสกุลถือ ว่าเป็นเรื่องสิทธิของบุคคลที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันทุกคน ทั้งนี้รัฐยังคงมีหน้าที่ให้ความคุ้มครอง บุคคลตามกฎหมายเพื่อมิให้มีการใช้ชื่อสกุลของบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่ บุคคลอื่นได้ และถือเป็นหน้าที่ของบุคคลทุกคนที่จะต้องไม่ให้เกิดการใช้สิทธิในการใช้ชื่อสกุล ไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลอื่นเช่นกัน

ประเทศไทยได้นำระบบการใช้ชื่อสกุลมาใช้ครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๖ โดยหญิงมีสามียังคงใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ ซึ่งปรากฏ ใน พระราชบัญญัติชื่อนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๖ ที่บัญญัติว่า “หญิงได้ ทำงานสมรสมีสามีแล้วให้ใช้ชื่อสกุลของสามี แลคงใช้ชื่อตัวแลชื่อสกุลเดิมของตนได้” ต่อมา ได้มีการ แก้ไขเรื่องการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี โดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๓ ว่า “หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” และพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ยังคงถือหลักการเรื่องการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีเช่นเดียวกันกับ พระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยนำถ้อยคำเดียวกันกับบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒

ข้อที่ต้องพิจารณามีว่า ถ้อยคำของบทบัญญัติมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคลฯ นั้น มีความหมายในลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามี เท่านั้น หรือเป็นการให้สิทธิแก่หญิงมีสามีสามารถใช้ชื่อสกุลของสามีได้

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ถ้อยคำที่เป็นสาระสำคัญของมาตรา ๑๒ คือ คำว่า “ให้ใช้” ซึ่งมีลักษณะเป็นบทบังคับโดยชัดแจ้ง โดยพิจารณาเปรียบเทียบถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติชื่อนานนามสกุลฯ แล้วเห็นได้ว่า ถ้อยคำมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ มาตรา ๖ ใช้คำว่า “...แลคงใช้ชื่อตัวแลชื่อสกุลเดิมของตนได้” ย่อมแสดงเจตนารมณ์ชัดเจนว่า หญิงเมื่อ ทำการสมรสแล้วยังคงมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ เมื่อพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มีการแก้ไข หลักการดังกล่าว โดยใช้ถ้อยคำเดียวกันในลักษณะเป็นบทบังคับ ย่อมแสดงว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคลฯ มีเจตนารมณ์ไม่ประสงค์ให้หญิงมีสามีมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของตนต่อไป โดยเปลี่ยนแปลง

หลักการจากเดิมที่ให้หญิงมีสามีมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ เปลี่ยนมาเป็นการบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเพียงฝ่ายเดียว

เมื่อบทบัญญัติมาตรา ๑๒ มีลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น อันเป็นการลดทอนสิทธิในการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี ทำให้ชายและหญิงมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน เกิดความไม่เสมอภาคกันทางกฎหมายด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคล เนื่องจากสิทธิการใช้ชื่อสกุลนั้นเป็นสิทธิของบุคคลที่จะแสดงเผ่าพันธุ์ เทือกเถา หล่อกองของตน และเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้มีการแบ่งแยกว่าเป็นสิทธิของชายหรือของหญิง อีกทั้งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เนื่องจากการบังคับให้หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของสามีเพียงฝ่ายเดียวโดยใช้สถานการณ์สมรสนั้น มิได้เป็นเหตุผลในเรื่องความแตกต่างทางกายภาพ หรือภาระหน้าที่ระหว่างชายและหญิงที่มีผลจากความแตกต่างทางเพศ จนทำให้ต้องมีการเลือกปฏิบัติให้แตกต่างกัน จึงไม่เป็นเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกปฏิบัติให้แตกต่างกันในเรื่องเพศและสถานะของบุคคลได้

สำหรับข้ออ้างที่ว่า การเลือกปฏิบัติดังกล่าวมีเหตุผลทางสังคมที่ว่า เพื่อความเป็นเอกภาพและความสงบสุขของครอบครัว อีกทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชาวไทยนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้ออ้างดังกล่าวรับฟังไม่ได้ เนื่องจากความเป็นเอกภาพและความสงบสุขของครอบครัวเกิดขึ้นจากความเข้าใจ การยอมรับ และการให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างสามีและภรรยาประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการใช้ชื่อสกุลฉบับแรกของประเทศไทยเพิ่งตราขึ้นเมื่อปี ๒๔๕๖ โดยก่อนหน้านั้น ประเทศไทยไม่มีระบบการใช้ชื่อสกุล จึงไม่น่าจะเป็นเรื่องของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีมาช้านาน อีกทั้ง การให้หญิงมีสามีมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้นั้น เป็นเพียงการส่งเสริมให้ชายและหญิงมีสิทธิอย่างเสมอภาคกันทางกฎหมายเท่านั้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

สืบเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยดังกล่าว จึงทำให้ต้องมีการปรับปรุงบทบัญญัติของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

จึงได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ชื่อตัวต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

ชื่อรองต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม และต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่นเว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งหรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน

คู่สมรสอาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองได้เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม

เพื่อป้องกันมิให้มีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น เว้นแต่กรณี คู่สมรสฝ่ายหนึ่งยินยอมให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งใช้ชื่อสกุลของตนเป็นชื่อรอง หรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลของมารดาเป็นชื่อรอง

๒. เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อสกุลที่ขอตั้งนั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ให้เสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้นและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ แต่ในกรณีที่สำนักทะเบียนใดสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังกล่าวได้ โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม

เพื่อให้การบริการประชาชนในการจดทะเบียนและออกหนังสือสำคัญรับรองการจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลสามารถทำได้โดยสะดวกและรวดเร็วเมื่อมีการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลเกี่ยวกับงานทะเบียนทั้งหมด

๓. ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตได้

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม

เพื่อแก้ไขปัญหาการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลในกรณีผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายไปแล้ว แต่ยังมีผู้สืบสันดานอยู่

๔. คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน การตกลงกันดังกล่าวจะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้ ข้อตกลงดังกล่าวคู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม

โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้ จึงทำให้หลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสที่มีมาแต่เดิมเป็นอันใช้บังคับมิได้อีกต่อไป จึงจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสขึ้นใหม่ และเพื่อให้เป็นไปตามหลักความเสมอภาค จึงกำหนดให้คู่สมรสตกลงกันว่าจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดเมื่อสมรสกันแล้ว

๕. เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม

ปรับปรุงหลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสกรณีการสมรสสิ้นสุดลงใหม่ โดยหากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แต่หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

๖. หญิงมีสามีซึ่งใช้ชื่อสกุลของสามีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีได้ต่อไป แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีข้อตกลงระหว่างสามีภรรยาเป็นประการอื่น

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม

เพื่อให้หญิงมีสามีที่ใช้ชื่อสกุลของสามีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับยังคงมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีต่อไป แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีข้อตกลงระหว่างสามีภรรยาเป็นประการอื่น

๗. ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสม ดังนี้

“อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อรอง	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๓) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียน เปลี่ยนชื่อสกุล	
(ก) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุสมรส	
(๑) การเปลี่ยนครั้งแรกภายหลังการจดทะเบียนสมรส หรือเปลี่ยนเพราะการสมรสสิ้นสุดลง	ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม
(๒) การเปลี่ยนครั้งต่อ ๆ ไป	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
(ข) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่น	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๔) การออกไปแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) (๒) หรือ (๓)	ฉบับละ ๕๐ บาท”

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม

อัตราค่าธรรมเนียมเก่าทำให้การเปลี่ยนชื่อบุคคลสามารถกระทำได้ง่าย ซึ่งก่อให้เกิดภาระแก่รัฐในการจัดเก็บ การบริหารจัดการ และให้บริการข้อมูลชื่อบุคคลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ทั้งยังเป็นช่องทางให้ผู้ไม่สุจริตใช้ในการหลบหนีคดีความ

สรุปข้อดีและข้อเสียของการแก้ไข ปรับปรุงพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ไว้ดังต่อไปนี้

๑. ข้อดี คือ

- ๑.๑ ทำให้ครอบครัวที่มีแต่บุตรสาวสามารถดำรงไว้ซึ่งชื่อสกุลของตนเองได้
- ๑.๒ เปิดโอกาสให้หญิงที่ไม่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของสามีเนื่องจากสามีเป็นคนต่างด้าวหรือชื่อสกุลของตนเองมีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปสามารถใช้ชื่อสกุลของตนเองได้
- ๑.๓ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่าหญิงมีสิทธิเท่าเทียมชายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

๒. ข้อเสีย คือ

๒.๑ ทำให้บุตรที่เกิดมาไม่ทราบว่าจะใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดา เพราะบิดาและมารดาใช้ชื่อสกุลที่ต่างกัน

๒.๒ ทำให้ขาดเอกภาพในครอบครัว เพราะพี่น้องครอบครัวเดียวกันใช้ชื่อสกุลไม่เหมือนกันคนหนึ่งอาจใช้ชื่อสกุลของบิดา แต่อีกคนหนึ่งใช้ชื่อสกุลของมารดา ดังนั้น พี่น้องสายเลือดเดียวกันอาจใช้ชื่อสกุลที่ต่างกัน

๒.๓ ทำให้ยากแก่การพิสูจน์ตัวบุคคล เพราะมีการแก้ไขชื่อสกุลสลับกันไปสลับกันมาทำให้เกิดความสับสนในชื่อสกุล

๒.๔ เป็นการขัดต่อพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการตรากฎหมายว่าด้วยการขนานนามสกุลที่ประสงค์จะแยกชื่อสกุลของราชตระกูลออกจากชื่อสกุลของสามัญชนเพราะเมื่อชายได้แต่งงานกับหญิงที่เกิดในราชตระกูล ชายก็มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของหญิงได้ เมื่อหญิงตาย ชายก็สามารถใช้ชื่อสกุลของหญิงต่อไปได้ซึ่งถ้าชายไปมีภรรยาใหม่แต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสชายก็สามารถใช้ชื่อสกุลของภรรยาเดิมต่อไปได้เมื่อมีบุตรกับภรรยาใหม่แล้วจดทะเบียนการรับรองบุตรบุตรก็มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของชายที่เป็นบิดาโดยสามารถใช้ชื่อสกุลของชายที่เป็นชื่อสกุลราชตระกูลได้ ทั้งที่ชายและบุตรที่เกิดจากภรรยาคนใหม่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับราชตระกูลเลยอาจไม่เป็นไปตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงสถาปนามสกุลสำหรับราชตระกูลที่แสดงไว้แจ้งชัดในประกาศเพิ่มเติมเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล ฉบับลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๕๘ และประกาศแก้ไขเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชสกุล ฉบับลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๖๗

๒.๕ เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดให้ชื่อสกุลใช้บังคับเฉพาะกับบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้นเพราะคนต่างชาติดังกล่าวที่แต่งงานกับหญิงไทยมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของภรรยาได้

๒.๖ เป็นประโยชน์กับบุคคลบางกลุ่มไม่เป็นบรรทัดฐาน ระเบียบประเพณีที่ติงามแก่สังคมส่วนรวม ทั้งนี้ เพราะวัตถุประสงค์มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ของหญิงให้มีสิทธิเท่าเทียมชายอันอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดกับบุตรซึ่งไม่ทราบว่าจะใช้นามสกุลของฝ่ายใด หรือบุตรแต่ละคนอาจจะใช้นามสกุลต่างกัน สถานภาพในครอบครัวอาจขาดความกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียว ถ้าต่างฝ่ายต่างต้องการให้บุตรใช้นามสกุลของตนปัญหาความแตกแยกย่อมเกิดขึ้นในที่สุด นอกจากนี้อาจเกิดผลกระทบทางสังคม หรือการยอมรับจากนานาชาติประเทศ

๒.๗ การจดทะเบียนสมรสระหว่างชายหญิงเป็นการทำสัญญาที่จะร่วมครองเรือนสืบสกุลซึ่งตั้งอยู่บนสิทธิขั้นพื้นฐานของสตรีอยู่แล้วว่ายินยอมจะร่วมชีวิตร่วมสกุลกับฝ่ายชาย ไม่มีสิ่งใดที่ขัดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลแต่อย่างใด ข้อปฏิบัติที่ถือปฏิบัติกันมาแต่เดิมมีความชัดเจน เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของคนไทยอยู่แล้ว

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลการพิจารณาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ กับร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

เอกสารประกอบการพิจารณาฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสาระประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา ในโอกาสต่อไป

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กันยายน ๒๕๕๗

“เอกสารประกอบการพิจารณา”

จัดทำโดย

นายันท ผาสุข	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวสุภางศ์จิตต์ ไตรเพทพิสัย	ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๑
นางสาวสุพัตรา วรณศิริกุล	นิติกร ๗ว.
นางนงค์เยาว์ ประพัฒน์	นิติกร ๖
นางสาวภรณ์ทิลา กิติโยดม	นิติกร ๔
นายณัฐพล ประชุมญาติ	นิติกร ๓
นายฉัตรชัย ลายคราม	วิทยากร ๓
นางสาวภควดี เกษตรระกุล	เจ้าพนักงานธุรการ ๕
นางสาวพวงผกา น้อยช้อย	เจ้าพนักงานธุรการ ๕
นางสาววีรนุช หมั่นทอง	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๑
นางสาวธารินี ดวงสุวรรณ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๑
นางสาวอลงกรณ์ ดันเบ็ด	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๑

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๕๓๑ ๕๒๕๕

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร ๐ ๒๒๕๔ ๑๕๗๔

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา ๑ ก

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปราย

ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลการพิจารณาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ
ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

- ความเป็นมา ๑

- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ

ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๔

- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ๘

- ประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

ในวาระที่หนึ่ง ๑๒

๒. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

ในวาระที่สอง ๑๔

- ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สอง

ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ๒๓

- ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สาม ๒๗

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ๒๘

ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

กับร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ๓๗

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

- คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๑/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๖ (๑)

- สิทธิในการใช้นามสกุลของหญิงมีสามี (๘)

- พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ

ต่อสตรีในทุกรูปแบบ (๑๕)

- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (๒๐)

- ทะเบียนชื่อบุคคล (๓๓)

- ทะเบียนชื่อสกุล (๓๔)

- ทะเบียนขอร่วมใช้ชื่อสกุล (๓๕)

ส่วนที่ ๑

**ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญ
จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และผลการพิจารณาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ
ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.**

ความเป็นมา

ของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เสนอเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา รวม ๓ ฉบับ คือ

๑. เสนอโดย **คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี** และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๗

๒. เสนอโดย **นางอัญชลี วานิช เทพบุตร กับคณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์** และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔

๓. เสนอโดย **นางผณิตรา กักเกษม กับคณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย** และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๖

ร่างพระราชบัญญัติ ทั้ง ๓ ฉบับนี้ มีหลักการเดียวกัน คือ แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล และฉบับที่คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ มีเหตุผลของการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่าโดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้ ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อรองตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่รัดกุมและอาจมีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น อีกทั้งวิธีการขอตั้งชื่อสกุลที่เป็นอยู่ไม่เอื้อต่อการให้บริการประชาชนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการกำหนดให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเท่านั้นที่ผู้มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุลก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในกรณีผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตไปแล้ว นอกจากนี้ อัตราค่าธรรมเนียมเดิมใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ไม่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการและให้บริการข้อมูลชื่อบุคคลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงสมควรปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๖ อนุมัติหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ตามที่คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศเสนอ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยได้รับร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของกระทรวงมหาดไทยไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

สภาผู้แทนราษฎร ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ พร้อมกันไป ในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๗ โดยลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ พร้อมกันไป ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๕ คน เพื่อพิจารณาในวาระที่สองชั้นคณะกรรมการโดยถือเอาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน

คณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายเสริมศักดิ์	การุญ	เป็นประธานคณะกรรมการ	
๒. นางนิภา	พริ้งศุลกะ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง	
๓. นางผณิตรา	ภาคเกษม	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง	
๔. นางสาวสุณีย์	เหลือองวิจิตร	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ	
๕. นางสาวปาริชาติ	ชาลีเครือ	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ	
๖. นางอัญชลี วานิช	เทพบุตร	เป็นโฆษกคณะกรรมการ	
๗. นางพรพิชญ์ ฝั่งธรรมเดช	พัฒนกุลเลิศ	เป็นโฆษกคณะกรรมการ	
๘. นางกอบกุล	นพอมรบดี	๙. นางกัณตวรรณ	กุลจรรยาวิวัฒน์
๑๐. นายขจิต	ชัยนิคม	๑๑. คุณหญิงจรัสศรี	ทีปรัช
๑๒. รองศาสตราจารย์จวี	วิจิตรวาทการ	๑๓. หม่อมราชวงศ์ดำรงดิศ	ดิศกุล
๑๔. นางทิชา	ณ นคร	*๑๕. นายธวัชชัย	ธรรมรักษ์
*๑๖. นายนิวัฒน์	สวัสดิ์แก้ว	๑๗. รองศาสตราจารย์นิตา	ชูโต
๑๘. นายบุญเต็ม	จันทะวัฒน์	๑๘. นายบุราฮานุดิน	อุแข็ง
*๒๐. นายปกรณ์	นิลประพันธ์	๒๑. นางมุสดี	ตามไท
๒๒. ศาสตราจารย์เพ็ญศรี	พิชัยสนธิ	๒๓. นายยงยศ	อดิเรกสาร
๒๔. นางยุวดี	นิมสมบุญ	๒๕. นางรัชฎาภรณ์	แก้วสนิท
๒๖. นางเรืองรวี	เกตุผล	๒๗. นางศรัณยา	ไชยสุด
*๒๘. นายสมคิด	ใจยิ้ม	๒๘. นางสลิลทิพย์	ชัยสดมภ์
๓๐. นางสุธีรา	วิจิตรานนท์	๓๑. นายสุรชัย	ชินชัย
๓๒. นางสาวอรดี	สุทศศรี	๓๓. นางสาวอรุณี	ชำนาญยา
๓๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร	สุคันธวิช	๓๕. นางสาวอุษา	เลิศศรีสันทัด

อนึ่ง หลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญฯ แล้ว นายกรัฐมนตรีได้ให้การรับรองร่างพระราชบัญญัติซึ่งบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ฉบับที่เสนอโดยนางสาวกัญญา ศิลปอาชา

* หมายถึง กรรมการในสัดส่วนของรัฐบาล

และนางสาวจณิสตา ลิวเฉลิมวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรอีก ๑ ฉบับ เมื่อได้รับร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีคำสั่งให้ส่งร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวให้คณะกรรมการวิสามัญคณะที่ได้ตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ทั้ง ๓ ฉบับที่เสนอก่อน ดำเนินการพิจารณาต่อไป

เมื่อคณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ พร้อมด้วยรายงานการพิจารณาของคณะกรรมการต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๓๔ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ โดยพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่าง และได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขถ้อยคำแต่อย่างใด

เมื่อจบการพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราแล้ว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม โดยลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก และส่งให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป

อนึ่ง เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว ประธานวุฒิสภาได้พิจารณาและมีดำริให้คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาพิจารณาว่าจะเห็นสมควรมอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาคณะใด หรือจะตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๙ และในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๗ ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นควรมอบหมายให้คณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภาเป็นผู้พิจารณา เมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติ เห็นชอบในวาระที่สามแล้วให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาต่อไป

* ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๙ กำหนดว่า “เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดในวาระที่หนึ่งแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่งที่เกี่ยวข้องหรือในกรณีที่มีความจำเป็น วุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเฉพาะกรณีไปก็ได้ และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อไป”

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบ
ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ.

๑. ความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมาย

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในการจำแนกตัวบุคคล โดยกำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล ส่วนชื่อรองจะมีหรือไม่มีก็ได้ และกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการตั้งและการจดทะเบียนชื่อสกุลไว้ด้วย

อย่างไรก็ดี บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและไม่เอื้อต่อการให้บริการประชาชนหลายประการ

ประการที่หนึ่ง หลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อรองตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคลฯ เปิดให้มีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น

ประการที่สอง หลักเกณฑ์การขอตั้งชื่อสกุลที่พระราชบัญญัติชื่อบุคคลฯ บัญญัติให้ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางก่อนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของชื่อสกุลนั้นไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูล ซึ่งทำให้การตรวจสอบความซ้ำซ้อนของชื่อสกุลสามารถทำได้ที่สำนักทะเบียนที่เชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลาง โดยไม่จำเป็นต้องส่งให้นายทะเบียนกลางเป็นผู้ตรวจสอบ

ประการที่สาม การกำหนดให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเท่านั้นที่ เป็นผู้ที่มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุลก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจำนวนมากเสียชีวิตแล้ว

ประการที่สี่ อัตราค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้การเปลี่ยนชื่อบุคคลสามารถกระทำได้อย่างง่ายซึ่งก่อให้เกิดภาระแก่รัฐในการจัดเก็บ การบริหารจัดการ และให้บริการข้อมูลชื่อบุคคลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ทั้งยังเป็นช่องทางให้ผู้ไม่สุจริตใช้ในการหลบหนีคดีความหรือเพื่อประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างอื่นอีกด้วย

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖ ว่ามาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ อันเป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีโดยกำหนดให้ใช้ชื่อสกุลของสามีนั้น บังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามี

เท่านั้นอันเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี ทำให้หญิงและชายมีสิทธิในการใช้ชื่อสกุลไม่เท่าเทียมกัน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ ดังนั้น หญิงมีสามีจึงไม่อาจใช้ชื่อสกุลของสามีได้อีกต่อไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของสามีให้ร่วมใช้ชื่อสกุลได้เท่านั้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสมควรปรับปรุงพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับกฎหมายและเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในการใช้ชื่อสกุลตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

๒. ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัตินี้

๒.๑ คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๔๖/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ในครั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยเสนอร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

๒.๒ คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศเสนอเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๖ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ของกระทรวงมหาดไทยไปประกอบการพิจารณาด้วย

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศและกระทรวงมหาดไทยเสนอ

๓.๑ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ.

ที่คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศเสนอ

(๑) ปรับปรุงมาตรา ๖ โดยกำหนดว่าชื่อรองต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่กรณีที่คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุตรใช้ชื่อสกุลของมารดา มาเป็นชื่อรองของตน

(๒) เพิ่มวรรคสามของมาตรา ๑๑ โดยกำหนดให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้น เป็นผู้ที่มีสิทธิอนุญาตให้ใช้นามสกุลในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตแล้ว

(๓) ปรับปรุงมาตรา ๑๒ ให้การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างคู่สมรส และปรับปรุงหลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสกรณีการสมรสสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓ โดยกำหนดว่ากรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แต่หากการสมรส

สิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

(๔) ยกเลิกมาตรา ๑๔ เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงมาตรา ๑๓

(๕) ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓.๒ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ.

ที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ

(๑) ปรับปรุงมาตรา ๑๒ โดยกำหนดว่าหญิงมีสามีจะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือชื่อสกุลของสามีก็ได้

(๒) ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๔. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑)

(๑) ปรับปรุงมาตรา ๖ โดยกำหนดว่าชื่อรองต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่กรณีคู่สมรสฝ่ายหนึ่งยินยอมให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งใช้ชื่อสกุลของตนเป็นชื่อรอง หรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลของมารดาเป็นชื่อรองของตน เพื่อป้องกันมิให้มีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น

(๒) ปรับปรุงวรรคสอง ของมาตรา ๙ โดยให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอได้โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง หากสำนักทะเบียนนั้นสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางได้ตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด เพื่อให้การบริการประชาชนในการจดทะเบียนและออกหนังสือสำคัญรับรองการจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลสามารถทำได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เมื่อมีการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลเกี่ยวกับงานทะเบียนทั้งหมด

(๓) เพิ่มวรรคสาม ของมาตรา ๑๑ โดยกำหนดให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้น เป็นผู้มียุทธินุญาตให้ใช้นามสกุลในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว หากมีผู้สืบสันดานในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดหลายคน ผู้สืบสันดานแต่ละคนมีสิทธิอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลเท่าเทียมกัน ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้สืบสันดานอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้การอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุลเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

(๔) ปรับปรุงมาตรา ๑๒ ให้การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างคู่สมรส ส่วนการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสนั้น หากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ตกลงให้เปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจทำได้ และปรับปรุงมาตรา ๑๓ โดยกำหนดว่าการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แต่หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

- (๕) ยกเลิกมาตรา ๑๔ เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงมาตรา ๑๓
- (๖) ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- (๗) ให้ผู้มีสิทธิซึ่งใช้ชื่อสกุลของสามีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีได้ต่อไป แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีข้อตกลงระหว่างสามีภรรยาเป็นประการอื่น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๔๗

สาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขการใช้ชื่อรองโดยชื่อรองต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖)

(๒) แก้ไขการจดทะเบียนชื่อสกุลโดยให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอโดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙ วรรคสอง)

(๓) เพิ่มเติมให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ใช้นามสกุลในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตแล้ว (เพิ่มมาตรา ๑๑ วรรคสาม)

(๔) แก้ไขการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างคู่สมรสและแก้ไขการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ และยกเลิกมาตรา ๑๔)

(๕) แก้ไขอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัตินี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๑.๒ เหตุผล

โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๕๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้ ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อรองตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่รัดกุมและอาจมีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น อีกทั้งวิธีการขอตั้งชื่อสกุลที่เป็นอยู่ไม่เอื้อต่อการให้บริการประชาชนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการกำหนดให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเท่านั้นที่มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุล ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในกรณีผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตไปแล้ว นอกจากนี้ อัตราค่าธรรมเนียมเดิมใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ไม่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการและให้บริการข้อมูลชื่อบุคคลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง สมควรปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล

๔. บทจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๕. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๖. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๗. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๗.๑ ยกเลิกความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕^๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ ชื่อตัวต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

ชื่อรองต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง และต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งหรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน

คู่สมรสอาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองได้เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว” (ร่างมาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖)

^๑ มาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า

“ชื่อตัวหรือชื่อรองต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย”

๗.๒ ยกเลิกความในวรรคสอง ของมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕^๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อสกุลที่ขอตั้งนั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ให้เสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง แล้วให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้นและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ แต่ในกรณีที่สำนักทะเบียนใดสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดแล้วให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง” (ร่างมาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๙)

๗.๓ เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสาม ของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕^๓

“ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง” (ร่างมาตรา ๕ ให้เพิ่มความวรรคสามของมาตรา ๑๑)

๗.๔ ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕^๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๒ คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้
ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

^๒ มาตรา ๙ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า

“ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ให้ยื่นคำขออนุญาตนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อสกุลที่ขอตั้งนั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ให้เสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางแล้วให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้น และออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ

การปฏิบัติการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

^๓ มาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า

“ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้โดยยื่นคำขออนุญาตนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

การอนุญาตตามมาตรานี้ จะสมบูรณ์ต่อเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลให้แก่ผู้ที่จะใช้ชื่อสกุลนั้น”

^๔ มาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า

“หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี”

มาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า

“หญิงฝ่ายเดียวโดยการหย่า ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน”

มาตรา ๑๓ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” (ร่างมาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓)

๗.๕ ยกเลิกมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕^๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อสกุล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐ (ร่างมาตรา ๗ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๔)

๘. อัตราค่าธรรมเนียม

“อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อรอง	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๓) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล	
(ก) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุสมรส	
(๑) การเปลี่ยนครั้งแรกภายหลังการจดทะเบียนสมรส หรือเปลี่ยนเพราะการสมรสสิ้นสุดลง	ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม
(๒) การเปลี่ยนครั้งต่อ ๆ ไป	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
(ข) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่น	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๔) การออกใบแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) (๒) หรือ (๓)	ฉบับละ ๕๐ บาท

^๕ มาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติว่า

“หญิงม่ายโดยความตายของสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี”

ประเด็นสำคัญ

จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อภิปรายและตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยไว้ในมาตรา ๓๐ ว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายกำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับหญิงมีสามีได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒ ยังมีได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๕๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้จึงทำให้หลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสที่มีมาแต่เดิมเป็นอันใช้บังคับมิได้อีกต่อไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้

๑. การกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสชั้นใหม่ กำหนดให้คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน ถ้าไม่มีการตกลงกันให้ต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน หมายความว่าฝ่ายชายสามารถใช้ชื่อสกุลของฝ่ายหญิงได้ตามที่ตกลงกัน ในกรณีเช่นนี้หากฝ่ายหญิงมีชื่อสกุลในลักษณะราชินิกุลจะส่งผลกระทบต่อการลำดับชั้นฐานันดรหรือไม่

๒. เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดการป้องกันมิให้มีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าบุคคลนั้น เป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุล ทั้งนี้ ในประเด็นดังกล่าวซึ่งโดยหลักการการจัดการระบบบริหาร ควรมีการจัดระบบเพื่อสามารถทำการตรวจสอบถึงการใช้ชื่อสกุลว่าชื่อใดเป็นชื่อสกุลเดิม และชื่อใดเป็นชื่อสกุลสมรส อีกทั้งวิธีการในการตรวจสอบผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลที่อาจมีการซ้ำซ้อนกันได้ ซึ่งการจัดการระบบบริหารการให้บริการประชาชนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้นั้นมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด

๓. การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคลนั้น เพื่อให้มีความสอดคล้องในความเสมอภาคตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติให้ความคุ้มครองในสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยให้ทุกคนมีความเสมอภาคในกฎหมาย ดังนั้น จึงสมควรที่จะมีการพิจารณาการใช้คำนำหน้า นาย นาง นางสาวที่ก่อให้เกิดความเลื่อมล้ำในความไม่เสมอภาค

ประเด็นข้อสังเกตดังกล่าว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ชี้แจง ดังนี้

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการใช้ชื่อบุคคลได้มีการบังคับใช้เป็นกฎหมาย ก่อนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในเรื่องการใช้ชื่อสกุล จึงทำให้มีผลผูกพันซึ่งรัฐบาลจะต้องพึงปฏิบัติจะต้องมีการแก้ไขกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อให้มีความเท่าเทียมกัน ของชายและหญิง มีสิทธิเท่าเทียมกัน ตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้

ฉะนั้น แนวทางการเสนอร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. เสนอโดยรัฐบาลได้ถือหลักความเสมอภาคกันในกฎหมายที่กำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ฉะนั้นถึงแม้ว่าฝ่ายชายจะใช้ชื่อสกุลฝ่ายหญิงที่มีชื่อสกุลในลักษณะราชินิกุล ย่อมไม่ส่งผลกระทบต่ออย่างไร โดยถือหลักการตกลงยินยอมของทั้งสองฝ่าย อีกทั้งมีความพร้อมและมีความรวดเร็วในการตรวจสอบข้อมูลที่ทันสมัย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูลที่เอื้อต่อการให้บริการประชาชนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ได้มีการปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากอัตราค่าธรรมเนียมเดิมใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานไม่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการ ส่วนประเด็น การใช้คำนำหน้านาม นาย นางและนางสาว นั้น ได้ยึดตามหลักสากลทั่วโลก

๑.๑ ผลการพิจารณาสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์

๒. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา

๒.๑ ประเด็นที่มีการอภิปรายและได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง

การอนุญาตให้ผู้อื่นซึ่งมีสัญชาติไทยร่วมใช้ชื่อสกุลของตนได้

(มาตรา ๕ ให้เพิ่มความเป็นวรรคสามของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕^{*})

๒.๑.๑) ชื่อสกุลถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของครอบครัว ที่จะต้องมีการทวงแค้นและไม่ต้องการให้ทายาทคนใดในวงศ์ตระกูล หรือบุคคลอื่นมาทำให้ชื่อสกุลต้องเสื่อมเสีย ชื่อเสียง ซึ่งเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕^{*} กำหนดอนุญาตให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุล เท่านั้นที่จะมีสิทธิอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลของตนได้ ซึ่งหากกรรมาธิการได้แก้ไขเพื่อขยายวงกว้างของผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลอีก เกรงว่าจะเกิดปัญหาได้

จึงเห็นว่าควรที่จะกลับไปใช้ร่างเดิมที่คณะรัฐมนตรีเสนอมานี้ ซึ่งน่าจะมีความชัดเจนอยู่แล้วอีกทั้งในร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวได้เปิดกว้างถึงลำดับสายของผู้สืบสันดานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา ๒๘ คือ ลูก หลาน เหลน ลื้อ ไว้ชัดเจนแล้ว

* พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า

“ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้ โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

การอนุญาตตามมาตรานี้ จะสมบูรณ์ต่อเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลให้แก่ผู้ที่จะใช้ชื่อสกุลนั้น”

* ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ที่คณะรัฐมนตรีเสนอ

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

“ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง”

* ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ.

คณะกรรมการได้แก้ไขเพิ่มเติมความเป็นวรรคสามของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ดังนี้

“ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง หากไม่สามารถสืบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าว หรือผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าวเป็นคนที่ไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลที่ยังใช้ชื่อสกุลนั้นและประสงค์จะให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ตนมีสิทธิอนุญาตให้ผู้นั้นร่วมใช้ชื่อสกุลตามวรรคหนึ่ง”

**แต่ร่างที่คณะกรรมการสิทธิการแก้ไข ได้เพิ่มเติมขยายไปว่า ถ้าในกรณีซึ่งหากไม่สามารถ
สืบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าว ก็หมายความว่า ไม่ทราบว่าเป็นผู้สืบสันดานชั้นไหน
เพราะไม่สามารถสืบได้ และขยายไปอีกว่าหรือผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าวเป็นคนไร้ความสามารถ
ซึ่งคนไร้ความสามารถ หมายถึง คนวิกลจริต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายถึง
บุคคลซึ่งไม่สามารถทำการได้ (ห้ามทำการใด) ซึ่งหากมีผู้ร้องขอ ศาลอาจสั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้น
เป็นคนไร้ความสามารถก็ได้ ซึ่งต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความอนุบาล และสิ่งที่
คณะกรรมการสิทธิการเพิ่มเติมก็ครอบคลุมถึงคนเสมือนไร้ความสามารถ มาตรา ๓๒* ของประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย ซึ่งคนเสมือนไร้ความสามารถก็ยังไม่ถึงกับเป็นคนวิกลจริต แต่เป็นผู้ที่
ไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ เพราะเนื่องจากเป็นผู้มีกายพิการ หรือมีจิตฟั่นเฟือน
ไม่สมประกอบ หรือประพฤตีสُرุ่ยสุร้ายเสเพลเป็นอาชญาหรือติดสุรายาเมา **แต่การที่
คณะกรรมการฯ ขอเพิ่ม คือ เรื่องผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าวเกิดเป็นคนไร้ความสามารถ
หรือคนเสมือนไร้ความสามารถให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลที่ยังใช้ชื่อสกุลนั้น
และประสงค์จะให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ตนมีสิทธิ
อนุญาตให้ผู้นั้นร่วมใช้ชื่อสกุลตามวรรคหนึ่ง****

จึงเห็นว่าการไปยื่นคำร้องต่อศาล เป็นการไปใช้สิทธิตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕*

**จึงมีปัญหาว่า เพียงแค่มีผู้ที่ประสงค์จะร่วมใช้ชื่อสกุลร่วมกับกับผู้มีสิทธิ
อนุญาต จำต้องยื่นคำร้องต่อศาลนั้น สมควรหรือไม่ และควรที่จะใช้สิทธิทางศาลหรือไม่ และ
เป็นการไปใช้สิทธิตามมาตรา ๕๕ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่**

แต่หาก มีการขยายจนไปไกล ไกลยิ่งกว่าลำดับผู้สืบสันดาน อีกทั้งยังสามารถให้ไป
ร้องต่อศาลอีกและยังไม่ทราบว่าจะใช้สิทธิทางศาลได้หรือไม่

*
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า

“บุคคลใดมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือประพฤตีสُرุ่ยสุร้ายเสเพลเป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา หรือ
มีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของ
ตนเองหรือครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๘ ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้
บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่งต้องจัดให้อยู่ในความพิทักษ์ การแต่งตั้งผู้พิทักษ์
ให้เป็นไปตามบทบัญญัติวรรค ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้”

*
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า

“เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาลบุคคล
นั้นชอบที่จะเสนอคดีต่อศาลแพ่งส่วนที่มีอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้”

จึงไม่เห็นด้วยกับการเพิ่มขึ้นของคณะกรรมการเพราะผิดเจตนารมณ์ หากวันใดเราเป็นเจ้าของชื่อสกุลและปล่อยให้มีการสืบสกุลกันไปโดยทายาทซึ่งเป็นการกระทำโดยชอบ แต่หากมีทายาทชั้นใดชั้นหนึ่งได้อนุญาตให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมาใช้ และบุคคลนั้นเมื่อมาร่วมใช้ชื่อสกุลแล้วเกิดหวังผลประโยชน์ หรือเพื่อประโยชน์ทางใดทางหนึ่ง หากกระทำความดีก็ไม่ใช่ไร แต่หากร่วมใช้ชื่อสกุลแล้วไปกระทำความเสื่อมเสียชื่อเสียงอย่างร้ายแรง และลำดับทายาทผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลยังมีชีวิตอยู่แต่ไปอยู่ที่ต่างประเทศ และหากวันหลังผู้นั้นกลับมาเมืองไทย ผู้มีสิทธิผู้นั้นจะมีความรู้สึกอย่างไร

ดังนั้น จึงเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อให้สิทธิขอตั้งชื่อสกุล ไม่ใช่ให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์จากการร่วมใช้ชื่อสกุลของผู้อื่น ดังนั้น จึงเห็นว่าควรคงไว้ตามร่างเดิมน่าจะครอบคลุม

๒.๑.๒) กรรมการแก้ไขเพิ่มความดังกล่าว ก็เพราะหากไม่สามารถให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดสามารถอนุญาตได้แล้ว ก็คงลงมาที่ทายาทที่อยู่ในลำดับสายที่ไกลออกไป แต่การกระทำดังกล่าวต้องทำด้วยความรอบคอบ ซึ่งทางคณะกรรมการ**ได้บัญญัติให้ผู้นั้นได้ไปขอใช้อำนาจทางศาลได้** ในประเด็นนี้เห็นด้วยแต่**วิธีการที่จะไปขอทางศาลเป็นเรื่องของการไปใช้สิทธิไม่ได้เป็นกรณีโต้แย้งสิทธิ** ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๕ แต่ขณะเดียวกันควรเปิดโอกาสให้ทายาทที่ยังมีตัวตนอยู่สามารถมาคัดค้านได้ จึงไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของคณะกรรมการ ดังนั้นจึงเห็นว่าร่างเดิมที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรีน่าจะครอบคลุมแล้วที่มีบทบัญญัติว่า **“ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง”** เพราะคำว่า “ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุด” ซึ่งผู้สืบสันดาน หมายถึง ลูก หลาน เหลน ลื้อ ซึ่งความหมายของบทบัญญัติเดิมหมายความว่า ถ้าผู้จดทะเบียนตายไปแล้วก็ให้ลูกเป็นผู้อนุญาตให้ผู้อื่นมาใช้ชื่อสกุลได้ หากลูกตายหมดแล้วก็ให้ผู้เป็นหลานเป็นผู้อนุญาตต่อไป ซึ่งถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ใกล้ชิดที่สุด เพราะฉะนั้นถ้าไปแก้ไขเพิ่มว่าให้**ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลที่ยังใช้ชื่อสกุลนั้นและประสงค์จะให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อ**

*
ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะกรรมการได้แก้ไขเพิ่มเติมความเป็นวรรคสามของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ดังนี้
“ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง หากไม่สามารถสืบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าว หรือผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าวเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลนั้นและประสงค์จะให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้คนมีสิทธิอนุญาตให้ผู้นั้นร่วมใช้ชื่อสกุลตามวรรคหนึ่ง”

ให้ตนมีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลตามวรรคหนึ่ง”ได้ จึงขอตั้งข้อสังเกตว่า “ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียน” สามารถร้องขอต่อศาลได้หรือไม่ดีความคำว่า “ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียน” ซึ่งอาจจะหมายถึงผู้สืบสันดานที่ใกล้ชิดที่สุดก็ได้ และการที่คณะกรรมการการเปิดกว้างก็จะทำให้ผู้สืบสันดานที่ไม่ใกล้ชิดสามารถไปยื่นคำร้องต่อศาลได้ ท้ายที่สุด “ผู้สืบสันดานที่ใกล้ชิดก็ต้องมาร้องคัดค้านเป็นความกับทนายาททั้งหลาย จึงเห็นว่าร่างเดิมมีความชัดเจนอยู่แล้ว

อีกทั้ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๘* ก็ได้บัญญัติคุ้มครองการใช้ชื่อบุคคลอยู่แล้ว

คณะกรรมการชี้แจงว่า

ข้อความที่คณะกรรมการเพิ่มขึ้นมานั้น เป็นการเพิ่มเติมจากหลักการเดิมของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่ง พระราชบัญญัติดังกล่าวอนุญาตให้มีการร่วมใช้ชื่อสกุลได้ แต่วิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย คือ การกำหนดให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิอนุญาต รวมทั้งจะมาแสดงตัวต่อหน้าเจ้าพนักงานด้วย ซึ่งมาตรานี้เป็นปัญหาในทางปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทยตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ เพราะผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลส่วนใหญ่เสียชีวิตลง จึงไม่สามารถอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ชื่อสกุลร่วมได้

เมื่อมาถึงขั้นการพิจารณาของกรรมาธิการฯ ซึ่งกรรมาธิการเห็นว่า ควรจะมีการขยายหลักการนี้ออกไปจากร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเสนอ แต่ในขั้นการพิจารณาในชั้นกรรมาธิการพบว่าร่างพระราชบัญญัติ ที่คณะรัฐมนตรีเสนอยังไม่สามารถแก้ไขปัญหบางประการได้เช่น

๑) กรณีผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ดายลง และมีผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และไม่ปรากฏว่าผู้สืบสันดานดังกล่าวผู้นี้เป็นใคร กรณีปัญหาจึงเกิดขึ้นโดยเฉพาะในตระกูลที่ใหญ่ จะสืบสาแหรกกันค่อนข้างยาก

๒) ในกรณีเจอผู้มีสิทธิอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลดังกล่าว และถ้าผู้มีสิทธิคนนั้นกลายเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถจะอย่างไร ใครจะเป็นผู้อนุญาตให้ใช้ชื่อสกุล ต่อไป

๓) เงื่อนไขตามกฎหมายปัจจุบันบัญญัติว่า ผู้มีสิทธิอนุญาตต้องมาแสดงตัวต่อหน้าเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ปัจจุบันมีคนไทยอพยพไปอยู่ในต่างประเทศเป็นจำนวนมากปัญหาดังกล่าวจะแก้ปัญหายังไง ดังนั้น คณะกรรมาธิการจึงได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อความดังกล่าว

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๘ บัญญัติว่า

“สิทธิของบุคคลในการที่จะใช้นามอันชอบที่จะใช้ได้นั้น ถ้ามีบุคคลอื่นโต้แย้งก็ดี หรือบุคคลผู้เป็นเจ้าของนามนั้นต้องเสื่อมเสียประโยชน์เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามเดียวกันโดยมิได้รับอำนาจให้ใช้ได้ก็ดีบุคคลผู้เป็นเจ้าของนามจะเรียกให้บุคคลนั้นรับความเสียหายก็ได้ ถ้าและเป็นสิ่งที่พึงวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไป จะร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้”

มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายว่า

เข้าใจเหตุผลที่คณะกรรมการการเพิ่มเติมขึ้นมาแต่ถ้อยคำที่ใช้ยากต่อการปฏิบัติ คือใช้ถ้อยคำว่า **“หากไม่สามารถสืบได้ว่า”** ซึ่งข้อความดังกล่าวเป็นเรื่องของการนำสืบ ซึ่งยากที่จะยุติว่าสืบได้หรือสืบไม่ได้จึงขอเปลี่ยนแปลงว่า **“หากไม่มีบุคคลดังกล่าวที่จะอนุญาต”** แล้วค่อยดำเนินการต่อไป คือ **ต้องเริ่มต้นจากไม่มีตัวบุคคลก่อนแล้วจึงจะมาดำเนินการต่อไป**

คณะกรรมการการชี้แจงว่า

การแก้ไขเพิ่มเติมข้อความดังกล่าวก็เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ แต่เมื่อได้ฟังคำอภิปรายของสมาชิกฯ และฟังคำชี้แจงจากกระทรวงมหาดไทย **จึงเห็นว่า ควรหันไปใช้วิธีการบริหารทางปกครองมาร้องที่กระทรวงมหาดไทยจะดีกว่า** โดยไม่ต้องมาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้เพื่อให้เกิดปัญหาต่อไป ดังนั้น คณะกรรมการการจึงไม่ขัดข้องที่จะตัดออก

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นควรให้คงไว้ตามร่างเดิม

๒.๒ ในกรณีที่มีการสมรสใหม่ให้ผู้นั้นกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

(มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของคณะกรรมการการ ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ถ้อยคำที่ว่า **“หรือเมื่อมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย”** นั้น สมาชิกฯ ตั้งข้อสังเกตว่า หากฝ่ายหญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งมีได้เกิดจากความผิดของตนเอง หากเกิดการตั้งครรภ์และมีการเก็บเด็กไว้กรณีนี้จะตัดสิทธิให้ฝ่ายหญิงต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนด้วยหรือไม่ จึงเห็นว่าฝ่ายหญิงผู้นั้นควรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป โดยไม่ต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน **จึงเห็นว่าควรตัดข้อความที่กรรมการการเพิ่มขึ้นนอกเพราะความในมาตรา ๑๓ วรรคสอง นั้น** เมื่อพิจารณาจะเกิดปัญหา ด้วยอาจจะขัดกับความในมาตรา ๑๒ ที่บัญญัติให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

*
ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะกรรมการการได้แก้ไขเพิ่มเติมความใน มาตรา ๖ โดยให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่หรือเมื่อมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน”

๑) คำว่า **“จะสมรสใหม่”** เป็นเรื่องในอนาคตที่ยังไม่แน่นอน เพราะคำว่า **“จะสมรสใหม่”** โดยที่ยังไม่ได้สมรสจริงจะให้ผู้นั้นกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้อย่างไร หรือหากมีการ**หมั้นใหม่*** จะถือว่าเป็นการ**จะสมรสใหม่**หรือไม่ แม้มีการหมั้นแล้วก็ไม่สามารถบังคับให้มีการสมรสได้ จึงเห็นว่ากรรมวิธีการมีความต้องการเพียงว่า **“เป็นการสมรสใหม่”** คือการไปจดทะเบียนสมรสใหม่ ซึ่งตรงนี้ชัดเจนหากได้จดทะเบียนก็ไม่สามารถกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมได้

๒) ถ้อยคำว่า **“จะสมรสใหม่”** นั้น เมื่อผู้นั้นจะทำการสมรสใหม่ก็มีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ตามมาตรา ๑๒ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนดังความในมาตรา ๑๓ วรรคสองดังกล่าว ดังนั้น ความในวรรคนี้ควรใช้ความว่า **“ไม่มีสิทธิใช้นามสกุลของฝ่ายเดิม”** จึงจะสามารถบังคับได้ ด้วยผู้นั้นมีสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน หรือชื่อสกุลของฝ่ายใดก็ได้กล่าวคือเป็นสิทธิของผู้นั้น อีกทั้งข้อความดังกล่าวขัดกับความในมาตรา ๑๒ ที่บัญญัติว่า **เมื่อมีการแต่งงาน คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้** ส่วนความในวรรคสองของมาตรา ๑๓ ที่ใช้ข้อความว่า หากมีการสมรสใหม่ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลของตน จึงเห็นว่าความในมาตรา ๑๓ ขัดกับความในมาตรา ๑๒

คณะกรรมการชี้แจงว่า

เหตุผลที่คณะกรรมการได้แก้ไขเพิ่มเติม**ความในวรรคสองของมาตรา ๑๓** ที่ว่า **“หรือเมื่อมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย เหตุผล คือ** เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปลี่ยนหลักการในการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสใหม่ จากกฎหมายเดิมที่กำหนดว่า **“หญิงมีสามี”** ใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น เปลี่ยนเป็น **“หญิง”** สามารถเลือกใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดก็ได้ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ก็ไม่ได้ระบุว่าเฉพาะผู้หญิงเท่านั้นแต่ระบุว่า **“คู่สมรส”** ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงชื่อสกุลก็สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

* **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๓๗ บัญญัติว่า**

“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น ฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้”

• ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ

ในกรณีที่ไปใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ต่อมาคู่สมรสฝ่ายนั้นถึงแก่ความตาย ซึ่งอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังคงมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายนั้นอยู่ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ หากฝ่ายที่ยังใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ไปมีภรรยาและบุตรนอกสมรส คณะกรรมการจึงแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มเติมความว่า **“หรือเมื่อมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย”** เพื่อตัดสิทธิไม่ให้ฝ่ายนั้นสามารถที่จะใช้ชื่อสกุลนั้นได้อีกต่อไป

• ปัญหากรณีหญิงถูกข่มขืน

ในชั้นกรรมการก็ได้มีการพิจารณาเรื่องดังกล่าว แต่เห็นว่าน่าจะเป็นเรื่องที่เป็นข้อยกเว้นมากกว่าเพราะปกติในกรณีหญิงที่ถูกข่มขืนเกิดตั้งครรภ์คงจะมีน้อยรายที่จะรักษาบุตรนั้นไว้

• คำว่า “จะสมรสใหม่” จะขัดกับมาตรา ๑๒ หรือไม่

ความในมาตรา ๑๒ เป็นการให้สิทธิในการเลือกว่าจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด ดังนั้นเมื่อมีการเลือกใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดแล้ว หากฝ่ายหนึ่งตายไป ฝ่ายที่เหลือหากจะมีการสมรสใหม่ ซึ่งการสมรสใหม่หมายถึง การจดทะเบียนสมรส ก่อนที่จะไปจดทะเบียนสมรสใหม่ ฝ่ายดังกล่าวถูกบังคับโดยสภาพของกฎหมายว่าผู้หนึ่งจะต้องย้อนกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนเอง

มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายว่า

การชี้แจงของกรรมการในลักษณะนี้เป็นการขัดกันในตัว เพราะถ้อยคำข้อความในวรรคสองของมาตรา ๑๓ ที่ใช้คำว่า **“จะสมรสใหม่”** หมายถึงกรณียังไม่ได้สมรสโดยการจดทะเบียนสมรสที่ถูกต้อง แต่จะให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ซึ่งเป็นการบังคับโดยอำนาจของกฎหมายที่เป็นไปไม่ได้ในตัวเอง หรือกรณีการ **“หมั้น”** ซึ่งมีความหมายว่า **“จะสมรส”** กรณีนี้จะให้ผู้นั้นกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมได้หรือยัง จึงเห็นว่าเป็นการใช้ถ้อยคำที่ผิด

จึงขอร่างความในวรรคสองของมาตรา ๑๓ ดังนี้

“เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้อีกต่อไป แต่เมื่อบุคคลดังกล่าวได้สมรสใหม่หรือมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตายจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่ตายต่อไปไม่ได้”

ซึ่งผู้นั้นจะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือจะไปใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสใหม่ก็ได้ เพราะเมื่อผู้นั้นจดทะเบียนใหม่ ก็มีสิทธิที่จะเลือกใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดก็ได้ เพียงแต่อย่าไปใช้ชื่อสกุลเดิมเท่านั้น การบัญญัติเช่นนี้จึงจะสามารถบังคับได้ ด้วยจะไม่มีปัญหาเรื่องคำว่า **“จะสมรสใหม่”** ซึ่งจะดูตอนจดทะเบียนสมรสเท่านั้น ยังไม่จำเป็นต้องมีคำว่า **“จะสมรสใหม่”** ซึ่งไม่แน่ว่าจะมีการสมรสเมื่อใด จึงเห็นว่าข้อความในวรรคสองของมาตรา ๑๓ นี้ หากที่ประชุมได้มีการยืนยันในมาตรานี้ก็จะ

ขัดกับความในมาตรา ๑๒ * อีกทั้งได้มีการตรวจสอบในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วว่าไม่มีคำว่า “จะสมรส”

- มาตรา ๑๓ วรรคสองนี้ หากกลับไป**ตามร่างเดิมที่รับหลักการ ในวาระที่หนึ่ง ก็น่าจะมีข้อความที่ครอบคลุมแล้ว** ความตามร่างเดิม ยกตัวอย่าง เช่น กรณีมีการสมรสและฝ่ายชายไปใช้ชื่อสกุลของภรรยา ต่อมาภายหลังภรรยาเสียชีวิต ซึ่งก็ยังอยู่ในเงื่อนไขว่า ฝ่ายนั้นยังคงใช้ชื่อสกุลของภรรยาเดิมได้ต่อไป แต่หาก**จะสมรสใหม่** ด้วยเหตุนี้ความในวรรคสองของมาตรา ๑๓ จึงกำหนดให้ผู้นั้นกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ซึ่งตรงนี้เป็นหลักธรรมชาติ หากฝ่ายชายยังคงใช้ชื่อสกุลของภรรยาเดิมอยู่ หากจะสมรสใหม่ และยังคงใช้ชื่อสกุลของภรรยาที่เสียชีวิตไปแล้ว ก็จะทำให้เกิดการโต้แย้งกับคู่สมรสคนใหม่ได้ว่าเหตุใดจึงยังคงใช้ชื่อสกุลของภรรยาเก่าอยู่ บทบัญญัติในมาตรานี้มีเจตนาเพื่อต้องการบัญญัติเรื่องดังกล่าวให้มีความชัดเจนว่า **เมื่อจะสมรสใหม่** ก็ให้ฝ่ายชายกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก่อน เพื่อให้เกิดความยุติธรรม ต่อมาเมื่อมีการสมรสใหม่แล้ว ฝ่ายชายก็มีสิทธิที่จะเลือกว่าจะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน หรือจะใช้ชื่อสกุลของภรรยาใหม่ก็ได้ ซึ่งก็เป็นไปตามหลักการของมาตรา ๑๒ จึงเห็นว่าร่างเดิมได้กำหนดไว้ครอบคลุมแล้ว

ส่วนปัญหาในการตีความคือถ้อยคำที่ว่า **“เมื่อมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย”** มาเป็นเงื่อนไขเพิ่มขึ้นที่ฝ่ายนั้นต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ปัญหาดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นจาก

*
ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะกรรมการได้แก้ไขเพิ่มเติมความใน มาตรา ๖ โดยให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๒ คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน ~~แต่ไม่มีสิทธิตัดสัมพันธ์ให้หรือ~~ต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้

ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะกรรมการได้แก้ไขเพิ่มเติมความใน มาตรา ๖ โดยให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อ **จะสมรสใหม่** หรือ**เมื่อมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย** ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓๗ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๕๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น ฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้”

๑. กรณีฝ่ายหนึ่งมีบุตรอยู่แล้ว จึงมาทำการสมรสใหม่ และเกิดมาใช้ชื่อสกุลใหม่ของภรรยาคนใหม่ ซึ่งบุตรดังกล่าวก็ยังคงมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของฝ่ายนั้นอยู่แล้ว หรือมีสิทธิใช้ชื่อสกุลใหม่ของภรรยาคนใหม่ ได้อยู่แล้ว

๒. ตีความว่าเมื่อมีการสมรสแล้ว เกิดฝ่ายชายไปมีภรยานอกสมรส ฝ่ายชายก็ต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมอยู่แล้ว ซึ่งหากจะใช้ข้อความเดิมตามร่างเดิมที่รับหลักการโดยตัดถ้อยคำที่กรรมาธิการแก้ไขเพิ่มเติมก็คงจะมีความรอบคอบและรัดกุมแล้ว

คำว่า **“จะสมรสใหม่”** หมายถึง จะต้องมีการสมรสกันจริงในอนาคต จึงจะเข้าเงื่อนไขในการยื่นคำร้องต่อศาลหรือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอใช้ชื่อสกุลเดิม หากไม่มีการสมรสก็ไม่เข้าเงื่อนไขในการที่จะไปขอใช้ชื่อสกุลเดิมของตน จึงเห็นว่าการใช้คำว่า **“จะสมรส”** ก็มีความหมายว่าไม่ใช่อีก ๑ ปีถึงจะทำการสมรสแล้วไปขอเปลี่ยนชื่อสกุล จึงเห็นว่าเจ้าหน้าที่ก็คงจะไม่เปลี่ยนชื่อสกุลให้ คำว่า **“จะสมรสใหม่”** มีความหมายแค่นี้ หากมีการสมรสก็มีการฉลองมงคลสมรส ซึ่งต้องมีการแจกการ์ด ซึ่งตรงนี้จะต้องให้ความสำคัญกับชื่อสกุลของคู่สมรสที่จะแต่งงานใหม่ด้วยเพราะจะต้องนำชื่อคู่บ่าวสาวไปพิมพ์การ์ดแต่งงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องมีคำรับรองว่าจะมีการสมรสกันจริง เพราะฉะนั้นถ้าหากให้มีการสมรสแล้วค่อยไปขอเปลี่ยนชื่อสกุล จะเกิดความกังวลจากอีกฝ่ายหนึ่งว่าเหตุใดฝ่ายหนึ่งไม่ใช้ชื่อสกุลเดิมของตนเพื่อนำไปพิมพ์ในการ์ด จึงเห็นว่าร่างเดิมสมบูรณ์อยู่แล้ว

คณะกรรมการชี้แจงว่า

คณะกรรมการไม่ขัดข้องหากจะให้ความในวรรคสองของมาตรา ๑๓ กลับไปตามร่างเดิม คือ เห็นควรตัดถ้อยคำว่า **“หรือเมื่อมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย”** ออก

มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายว่า

เข้าใจที่คณะกรรมการบัญญัติถ้อยคำดังกล่าว หากไม่มีข้อความในมาตรา ๑๒ ที่กำหนดว่า **เมื่อมีการสมรสกันแล้วฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้** ซึ่งความในมาตรา ๑๓ ก็จะไม่ขัดแย้งกับความใน มาตรา ๑๒ แต่ประการใด แต่เมื่อมาตรา ๑๒ ได้กำหนดว่า เมื่อมีการสมรสกันคู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีคำวินิจฉัยว่า คู่สมรสสามารถใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้จะบังคับให้คู่สมรสฝ่ายนั้นกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้อย่างไร จึงขัดกันเอง ถ้ามีมาตรา ๑๓ ก็จะขัดกับมาตรา ๑๒ จึงขอเสนอโดยการแก้ปัญหาดังนี้คือควรตัดคำว่า **“จะ”** ออก และได้บัญญัติความในวรรคสองของมาตรา ๑๓ ใหม่ ดังนี้

“เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นต่อไปได้ แต่เมื่อบุคคลดังกล่าวได้สมรสใหม่ หรือมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย จะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่ตายต่อไปไม่ได้” ซึ่งเท่ากับว่าไม่มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่ตายไปแล้ว แต่มีสิทธิที่กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีสิทธิไปใช้ชื่อสกุลของ

สกุลของฝ่ายที่ตายไปแล้ว แต่มีสิทธิที่กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีสิทธิไปใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสใหม่ ซึ่งก็เป็นไปตามมาตรา ๑๒ และตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัย

คณะกรรมการชี้แจงว่า

กรรมการไม่ขัดข้องหากจะกลับไปร่างเดิม

มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายสรุปได้ว่า

หากกลับไปตามร่างเดิมความในวรรคสองของมาตรา ๑๓ ก็จะขัดกับมาตรา ๑๒ และประเด็นนี้จะไปมีปัญหาในวุฒิสภาซึ่งถ้อยคำที่ขัดคือ **ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน**

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้มีการขอมติในประเด็นดังกล่าวเป็น ๒ แนวทาง คือ

๑. กลับไปตามร่างเดิมตามมติของคณะกรรมการ
๒. มีการแก้ไขใหม่ไปจากร่างเดิมหรือต้องการให้เป็นอย่างอื่น

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นควรให้คงไว้ตามร่างเดิม

๒.๒. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา

ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ.

<u>ชื่อร่างพระราชบัญญัติ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>คำปรารภ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒</u>	ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓ แก้ไขมาตรา ๖**มีการแก้ไข**

แห่งพระราชบัญญัติ

ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ ชื่อตัวต้องไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

ชื่อรองต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง และต้องไม่ฟ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งหรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน

คู่สมรสอาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองได้เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๔ แก้ไขมาตรา ๙ วรรคสอง**ไม่มีการแก้ไข**

แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล

พ.ศ. ๒๕๐๕

มาตรา ๕ เพิ่มความเป็นวรรคสามของ**มีการแก้ไข**

มาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติ

ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสาม ของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

“ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง หากไม่สามารถสืบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าว หรือผู้มีสิทธิอนุญาตดังกล่าวเป็นใคร ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลที่ยังใช้ชื่อสกุลนั้นและประสงค์จะให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ตนมีสิทธิอนุญาตให้ผู้นั้นร่วมใช้ชื่อสกุลตามวรรคหนึ่ง”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นควรให้คงไว้ตามร่างเดิม กล่าวคือ

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสาม ของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติ
ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

“ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียน
ตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง”

มาตรา ๖ แก้ไขมาตรา ๑๒

มีการแก้ไข

และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติ

ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติ
ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๑๒ คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกันแต่ไม่มีฝ่าย
ใดทั้งสองฝ่ายให้หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้
ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

มาตรา ๑๓ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน
การสมรสให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุล
ของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่หรือเมื่อมีบุตรซึ่งมิได้เกิดกับฝ่ายที่ตาย
ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการในมาตรา
๑๒ ส่วนมาตรา ๑๓ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นควรให้คงไว้ตามร่างเดิม กล่าวคือ

มาตรา ๑๓ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน
การสมรสให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

“เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุล
ของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน”

มาตรา ๗ ยกเลิกมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๘ แก้ไขอัตราค่าธรรมเนียม ท้ายพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๙	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๐	ไม่มีการแก้ไข
อัตราค่าธรรมเนียม	มีการแก้ไข
คณะกรรมการแก้ไข ดังนี้	

“อัตราค่าธรรมเนียม

-
(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว
หรือชื่อรอง	ฉบับละ ๒๕๖ <u>๑๐๐</u> บาท
(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล	ฉบับละ ๕๖๖ <u>๒๐๐</u> บาท
(๓) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียน
เปลี่ยนชื่อสกุล	
(ก) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุสมรส	
(๑) การเปลี่ยนครั้งแรกภายหลังการจดทะเบียนสมรส
หรือเปลี่ยนเพราะการสมรสสิ้นสุดลง	ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม
(๒) การเปลี่ยนครั้งต่อ ๆ ไป	ฉบับละ ๒๕๖ <u>๑๐๐</u> บาท
(ข) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่น	ฉบับละ ๕๖๖ <u>๒๐๐</u> บาท
(๔) การออกใบแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) (๒) หรือ (๓)	ฉบับละ ๖๖๖ <u>๕๐</u> บาท”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่างแล้ว ที่ประชุมได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง ตามนัยข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๖ โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอแก้ไขถ้อยคำแต่อย่างใด จึงเป็นอันจบ การพิจารณาในวาระที่สอง

๓. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับ ร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก

* ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๖ กำหนดว่า

“เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๑๕ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณารั้งนี้ สมาชิก อาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อความใดไม่ได้ นอกจากเห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่”

ภาคผนวก

:

- พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

ฉบับพิเศษ หน้า ๕
เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

พระราชบัญญัติ

ชื่อบุคคล

พ.ศ. ๒๕๐๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้

โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะ
รัฐสภา ดังต่อไปนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๖

เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติชื่อนานนามสกุล พระพุทธศักราช
๒๔๕๖

(๒) พระราชกำหนดชื่อนานนามสกุลเพิ่มเติม พระ
พุทธศักราช ๒๔๖๕

(๓) พระราชบัญญัติชื่อนานนามสกุล (ฉบับที่ ๒)
พุทธศักราช ๒๔๘๑

(๔) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มี
บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบท
แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ชื่อตัว” หมายความว่า ชื่อประจำบุคคล

“ชื่อรอง” หมายความว่า ชื่อประกอบถัดจากชื่อตัว

“ชื่อสกุล” หมายความว่า ชื่อประจำวงศ์สกุล

ฉบับพิเศษ หน้า ๗

เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนท้องที่ นายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนกลาง ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล และ จะมีชื่อรองก็ได้

มาตรา ๖ ชื่อตัวหรือชื่อรองต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้ คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราช- ทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

มาตรา ๗ ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ หรือผู้เคย ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์แต่ได้ออกจากบรรดาศักดิ์นั้นโดย มิได้ถูกถอด จะใช้ราชทินนามตามบรรดาศักดิ์นั้นเป็นชื่อตัว หรือชื่อรองก็ได้

มาตรา ๘ ชื่อสกุลต้อง

(๑) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี

(๒) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้น- แต่ราชทินนามของตน ของผู้บุพการี หรือของผู้สืบสันดาน

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

(๓) ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว

(๔) ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

(๕) มีพยัญชนะไม่เกินกว่าสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

มาตรา ๘ ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อสกุลที่ขอตั้งนั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ให้เสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางแล้วให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้นและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ

การปฏิบัติการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ ชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือเสมือนว่าได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

มาตรา ๑๑ ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้ โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

การอนุญาตตามมาตรานี้ จะสมบูรณ์ต่อเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลให้แก่ผู้ที่จะใช้ชื่อสกุลนั้น

มาตรา ๑๒ หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี

มาตรา ๑๓ หญิงม้าย โดยการหย่า ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

มาตรา ๑๔ หญิงม้ายโดยความตายของสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี

มาตรา ๑๕ ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก หรือเจ้าของสถานพยาบาลสถานสงเคราะห์ หรือสถานอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของเด็กซึ่งตนอุปการะเลี้ยงดูหรือเด็กแห่งสถานดังกล่าวซึ่งมีสัญชาติไทยแต่ไม่ปรากฏชื่อสกุลใช้ร่วมกันหรือแยกกัน ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหรือที่สถานดังกล่าวตั้งอยู่ และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐

เล่ม ๑๕ ตอนที่ ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

มาตรา ๑๖ ผู้มีชื่อตัวหรือชื่อรองอยู่แล้วประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรอง ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าชื่อตัวหรือชื่อรองที่ขอเปลี่ยนใหม่นั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้อนุญาตและออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อให้

มาตรา ๑๗ ผู้มีชื่อสกุลอยู่แล้วประสงค์จะขอตั้งชื่อสกุลใหม่ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนชื่อสกุล ผู้ขอจดทะเบียนชื่อสกุลมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง โดยยื่นอุทธรณ์ต่อนายทะเบียนท้องที่

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๙ ผู้ใดประสงค์จะใช้ราชทินนามของตน ของผู้บุพการีหรือของผู้สืบสันดานเป็นชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แล้วให้นายทะเบียนท้องที่นั้นเสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

เมื่อนายทะเบียนกลางพิจารณาเห็นสมควร ให้เสนอรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูล เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้นายทะเบียนท้องถิ่นรับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้น และออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ

มาตรา ๒๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนกับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ศ. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๒
เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

อัตราค่าธรรมเนียม

- (๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวหรือ
ชื่อรอง ฉบับละ ๒๕ บาท
- (๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการ
รับจดทะเบียนตั้งหรือเปลี่ยน
ชื่อสกุล ฉบับละ ๕๐ บาท
- (๓) การออกใบแทนหนังสือสำคัญ
ตาม (๑) หรือ (๒) ฉบับละ ๕ บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่
การจดทะเบียน การขอเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุลและการขอร่วม
ชื่อสกุลตามกฎหมายเดิม ยังไม่เป็นความสะดวก และไม่เหมาะสมกับ
สถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงเสียใหม่ เพื่อให้ได้รับความ
สะดวกรวดเร็วและเป็นการเหมาะสมยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

กับ

ร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบ)

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)

กับ

ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p data-bbox="499 587 696 735">พระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕</p> <hr/> <p data-bbox="333 810 860 959">ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน</p> <p data-bbox="91 1038 1010 1126">พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า</p> <p data-bbox="185 1187 813 1230">โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล</p>	<p data-bbox="1518 544 1771 743">ร่าง พระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> <hr/> <p data-bbox="1229 1193 1921 1236">โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล</p> <p data-bbox="1133 1302 2148 1449">พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย</p>

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้</p> <p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๖ ชื่อตัวหรือชื่อรองต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธยพระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๖ ชื่อตัวต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย</p> <p>ชื่อรองต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง และต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คุณสมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งหรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน</p> <p>คุณสมรสอาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองได้เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว”</p>

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๙ ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอต่อ นายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการ ทะเบียนราษฎร</p> <p>เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อสกุลที่ขอตั้งนั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้เสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้นและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียน ชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ</p> <p>การปฏิบัติการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวง</p> <p>มาตรา ๑๑ ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุล ของตนก็ได้ โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร</p>	<p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสอง ของมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติชื่อ บุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อสกุลที่ขอตั้งนั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้เสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้นและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียน ชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ แต่ในกรณีที่สำนักทะเบียนใดสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่าย ข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดแล้ว ให้นายทะเบียน ท้องที่ดำเนินการดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง”</p> <p>มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสาม ของมาตรา ๑๑ แห่งพระราช บัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>การอนุญาตตามมาตรา ๑๒ จะสมบูรณ์ต่อเมื่อนายทะเบียนท้องถิ่นได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลให้แก่ผู้ที่จะใช้ชื่อนั้น</p> <p>มาตรา ๑๒ หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี</p> <p>มาตรา ๑๓ หญิงม่ายโดยการหย่า ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน</p>	<p>“ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง”</p> <p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๒ คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน</p> <p>การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้ ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้”</p> <p>“มาตรา ๑๓ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน</p> <p>เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน”</p>

พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔ หญิงม่ายโดยความตายของสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ จอมพล ส. ธารวัชต์ นายกรัฐมนตรี</p>	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐</p> <p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ใช้อัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัตินี้แทน</p> <p>มาตรา ๙ หญิงมีสามีซึ่งใช้ชื่อสกุลของสามีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีได้ต่อไป แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีข้อตกลงระหว่างสามีภรรยาเป็นประการอื่น</p> <p>มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p style="text-align: center;"><u>อัตราค่าธรรมเนียม</u></p> <p>(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรอง ฉบับละ ๒๕ บาท</p> <p>(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียน ตั้งหรือเปลี่ยนชื่อสกุล ฉบับละ ๕๐ บาท</p> <p>(๓) การออกใบแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) หรือ (๒) ฉบับละ ๕ บาท</p>	<p style="text-align: center;"><u>อัตราค่าธรรมเนียม</u></p> <p>(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรอง ฉบับละ ๑๐๐ บาท</p> <p>(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ฉบับละ ๒๐๐ บาท</p> <p>(๓) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล</p> <p style="padding-left: 40px;">(ก) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุสมรส</p> <p style="padding-left: 80px;">๑) การเปลี่ยนครั้งแรกภายหลังการจดทะเบียนสมรส ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม</p> <p style="padding-left: 80px;">หรือเปลี่ยนเพราะการสมรสสิ้นสุดลง</p> <p style="padding-left: 80px;">๒) การเปลี่ยนครั้งต่อ ๆ ไป ฉบับละ ๑๐๐ บาท</p> <p style="padding-left: 40px;">(ข) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่น ฉบับละ ๒๐๐ บาท</p> <p>(๔) การออกใบแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ฉบับละ ๕๐ บาท</p>

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๕๖

วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ กรณีพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องพร้อมความเห็นลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า นางผดมินทรา ภัคเกษม และคณะมีหนังสือร้องเรียนกรณีพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ที่บัญญัติว่า "หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี" ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อสตรี และไม่สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิของหญิงให้เท่าเทียมกับชาย จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ที่บัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองในกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่ง ความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะ ของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็น ทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ นั้น กระทำมิได้ จึงขอให้ผู้ร้องเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยตาม

*ที่มา : “รวมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๖” (เล่มที่ ๒). สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องพิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้หญิงมีสามีที่ได้สมรสกันตามกฎหมาย ต้องเปลี่ยนชื่อสกุลของหญิงนั้น มาเป็นชื่อสกุลของชายผู้เป็นสามี และเป็นการบัญญัติที่บังคับเฉพาะหญิงที่มีสามีฝ่ายเดียว อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ที่เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลให้ได้รับความคุ้มครองและให้เกิดความเสมอภาคกันในทางกฎหมายระหว่างชายและหญิง อีกทั้งได้บัญญัติมิให้มี การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทาง ศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การที่บทบัญญัติดังกล่าวบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น ทำให้หญิงถูกลดทอนสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชื่อสกุลหลังจากสมรสกันตามกฎหมายแล้ว ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางกฎหมายระหว่างชายและหญิง ทำให้หญิงไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชาย และยังเป็น การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคล เพราะเป็นการบังคับเฉพาะเพศหญิงที่มีสามีเท่านั้น ทำให้หญิงมีสามีไม่มีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกใช้ชื่อสกุล ได้อย่างอิสระ ซึ่งแตกต่างกับชายที่ไม่ได้ถูกจำกัดสิทธิในการใช้ชื่อสกุลแต่อย่างใด อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ผู้ร้องจึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องไว้ดำเนินการ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติชี้แจง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหนังสือลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ชี้แจงสรุปว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล ฯ มาตรา ๑๒ จะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อสตรีหรือไม่ นั้น มีข้อดีและข้อเสียกรณีหญิงเมื่อทำการสมรสจะเลือกใช้ชื่อสกุลเดิมหรือชื่อสกุลของคู่สมรสก็ได้ ดังนี้ ข้อดี คือ (๑) ทำให้ครอบครัวที่มีแต่นุตรสาวสามารถดำรงไว้ซึ่งชื่อสกุลของตนเองได้ (๒) เปิดโอกาสให้หญิงที่ไม่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของสามีเนื่องมาจากสามีเป็นคนต่างด้าว หรือชื่อสกุลของตนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สามารถใช้ชื่อสกุลของตนเองได้ (๓) เป็น

ส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่า หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับชายตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ สำหรับข้อเสีย คือ (๑) ทำให้บุตรที่เกิดมาไม่ทราบว่าจะใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดา และอาจทำให้พี่น้องครอบครัวเดียวกันใช้ชื่อสกุลแตกต่างกัน (๒) ทำให้ยากแก่การพิสูจน์ตัวบุคคล เพราะมีการแก้ไข ชื่อสกุล สลับกันไปมา (๓) เป็นประโยชน์เฉพาะบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น ไม่เป็นบรรทัดฐาน ระเบียบประเพณีที่ คิงามแก่สังคมส่วนรวม อันอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุตรซึ่งไม่ทราบว่าจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด สถานภาพในครอบครัวอาจขาดความกลมเกลียว กรณีที่ไม่สามารถตกลงชื่อสกุลของบุตรได้ กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล ฯ เป็นการปฏิบัติที่พิจารณาในแง่ของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทย ตลอดจนเป็นมาตรการทางด้านกฎหมายเพื่อต้องการให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง สำหรับสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงน่าจะเป็นสิทธิทางสังคมและการเมือง อาทิ สิทธิในการลงคะแนนเสียง เลือกรับเลือกตั้ง สิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐ และสิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับ คำร้องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็น ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๕๗ (๑) มี ปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่อง พร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ ว่าด้วยวิธี พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี" บท บัญญัตติดังกล่าว เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติ แห่ง กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ (๑) โดยให้ผู้ ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือ ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยต่อไป พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามคำร้องมีประเด็นที่ให้นิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่ง กฎหมาย คือ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐ ธรรมนูญ จึงอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะรับคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่

เสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน" วรยศสอง บัญญัติว่า "ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน" วรยศสาม บัญญัติว่า "การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้" และวรยศสี่ บัญญัติว่า "มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรยศสาม"

พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า "หญิงมีสามี ให้ใช้ ชื่อสกุลของสามี"

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยให้ทุกคนมีความเสมอกันในกฎหมาย ซึ่งถือเป็นหลักความเสมอภาค โดยเฉพาะการรับรองสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ ทั้งนี้ หลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ มีพื้นฐานมาจากหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามธรรมชาติที่เป็นการยอมรับว่า สิทธิตามธรรมชาติของปัจเจกชนนั้น เป็นสิทธิที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ซึ่งจะเป็นสิทธิที่มีมาตั้งแต่เกิดที่ทุกคนจะมีอยู่อย่าง เท่าเทียมกัน และห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติอันทำให้เกิดความไม่เสมอภาคแก่บุคคลที่เรียกว่า การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แต่ก็มีได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด หากการเลือกปฏิบัตินั้นเป็น มาตรการเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค โดยทำให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ถือว่า เป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมตามมาตรา ๓๐ วรยศสี่

การใช้ชื่อสกุลเป็นมาตรการของรัฐในการจำแนกตัวบุคคลเพื่อแสดงถึงแหล่งกำเนิด ว่ามาจากวงศ์ตระกูลใดอันเป็นการแสดงเผ่าพันธุ์ เทือกเถาเหล่ากอของบุคคล โดยการใช้ชื่อสกุลถือว่าเป็นเรื่องสิทธิของบุคคลที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันทุกคน ทั้งนี้รัฐยังคงมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเพื่อมิให้มีการใช้ชื่อสกุลของบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่บุคคลอื่นได้ และถือเป็นหน้าที่ของบุคคลทุกคนที่จะต้องไม่มีการใช้สิทธิในการใช้ชื่อสกุลไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลอื่นเช่นกัน

ประเทศไทยได้นำระบบการใช้ชื่อสกุลมาใช้ครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ โดยหญิงมีสามียังคงใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ ซึ่งปรากฏใน พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๖ ที่บัญญัติว่า "หญิงได้ทำงานสมรสมีสามีแล้วให้ใช้ชื่อสกุลของสามี แลคงใช้ชื่อตัวแลชื่อสกุลเดิมของตนได้" ต่อมาได้มีการ แก้ไขเรื่องการ ใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี โดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ ว่า "หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี" และพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ยังคงถือหลักการเรื่องการ ใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีเช่นเดียวกันกับพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยนำถ้อยคำเดียวกันบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒

ข้อที่ต้องพิจารณามีว่า ถ้อยคำของบทบัญญัติมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล ฯ นั้นมีความหมายในลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น หรือเป็นการให้สิทธิแก่หญิงมีสามีสามารถใช้ชื่อสกุลของสามีได้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ถ้อยคำที่เป็นสาระสำคัญของ มาตรา ๑๒ คือ คำว่า "ให้ใช้" ซึ่งมีลักษณะเป็นบทบังคับ โดยชัดแจ้ง โดยพิจารณา เปรียบเทียบถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติขนานนามสกุล ฯ แล้วเห็นได้ว่า ถ้อยคำมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ มาตรา ๖ ใช้คำว่า "...แลคงใช้ชื่อตัวแลชื่อสกุลเดิมของตนได้" ย่อมแสดง เจตนารมณ์ชัดเจนว่า หญิงเมื่อทำการสมรสแล้วยังคงมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ เมื่อพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มีการแก้ไข หลักการดังกล่าว โดยใช้ถ้อยคำเดียวกันในลักษณะเป็นบทบังคับ ย่อมแสดงว่า พระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล ฯ มีเจตนารมณ์ไม่ประสงค์ให้หญิงมีสามีมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของตนต่อไป โดยเปลี่ยนแปลงหลักการจากเดิมที่ให้หญิงมีสามีมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ เปลี่ยนมาเป็นการบังคับให้ หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเพียงฝ่ายเดียว

เมื่อบทบัญญัติมาตรา ๑๒ มีลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของ สามีเท่านั้น อันเป็นการลิดรอนสิทธิในการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี ทำให้ชายและหญิงมีสิทธิ ไม่เท่าเทียมกัน เกิดความไม่เสมอภาคกันทางกฎหมายด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศและ สถานะของบุคคล เนื่องจากสิทธิการใช้ชื่อสกุลนั้นเป็นสิทธิของบุคคลที่จะแสดงเผ่าพันธุ์ เทือกเถาเหล่ากอของตน และเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้มีการแบ่งแยกว่า เป็นสิทธิของชายหรือของหญิง อีกทั้งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เนื่องจากการบังคับให้หญิงมีสามีใช้ ชื่อสกุลของสามีเพียงฝ่ายเดียวโดยใช้สถานะการสมรสนั้น มิได้เป็นเหตุผลในเรื่องความแตกต่างทาง ภายนอกหรือภาระหน้าที่ระหว่างชายและหญิงที่มีผลมาจากความแตกต่างทางเพศ จนทำให้ต้องมี การเลือกปฏิบัติให้แตกต่างกัน จึงไม่เป็นเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกปฏิบัติให้แตกต่างกันในเรื่องเพศ และสถานะของบุคคลได้

สำหรับข้ออ้างที่ว่า การเลือกปฏิบัติดังกล่าวมีเหตุผลทางสังคมที่ว่า เพื่อความเป็น เอกภาพ และความสงบสุขของครอบครัว อีกทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชาวไทยนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้ออ้างดังกล่าวรับฟังไม่ได้ เนื่องจากความเป็นเอกภาพและความสงบสุขของครอบครัวเกิดขึ้นจากความเข้าใจ การยอมรับ และการให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างสามีและภรรยา ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการใช้ชื่อสกุลฉบับแรกของประเทศไทยเพิ่งตราขึ้นเมื่อปี ๒๔๕๖ โดยก่อนหน้านั้นประเทศไทยไม่มีระบบการใช้ชื่อสกุล จึงไม่น่าจะเป็นเรื่องของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ที่มีมาช้านาน อีกทั้ง การให้หญิงมีสามีมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ได้นั้น เป็นเพียงการส่งเสริมให้ ชายและหญิงมีสิทธิอย่างเสมอภาคกันทางกฎหมายเท่านั้น

ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่ได้พิจารณาข้างต้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก จำนวน ๑๓ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจิระ บุญพจนสุนทร นายมงคล สระฐาน นายผัน จันทรปาน นายมานิต วิทยาเต็ม นายศักดิ์ เตชะชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโช นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์ นายอมร รักษาศักดิ์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง เห็นว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย จำนวน ๒ คน คือ นายจุมพล ณ สงขลา และนาย

ปรีชา เถลิวมวิชัย เห็นว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมิได้เป็นบทบังคับให้ หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของสามีแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการให้สิทธิแก่หญิงมีสามีสามารถใช้ชื่อสกุลของสามีโดยผลของกฎหมายได้ นอกจากนี้ กฎหมายนี้ได้ตราขึ้นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชาวไทยในเรื่องความเป็นปึกแผ่นและความมั่นคงของครอบครัวและสังคมอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

(นายกระมล ทองธรรมชาติ)	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
(นายจุมพล ณ สงขลา)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายจิระ บุญพจนสุนทร)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายปรีชา เถลิวมวิชัย)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายผัน จันทรปาน)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายมงคล สระแก้ว)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายมานิต วิทยาเต็ม)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายศักดิ์ เตชะชาญ)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุจิต บุญบงการ)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุธี สุทธิสมบูรณ์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโซ)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุวิทย์ ธีรพงษ์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอมร รักษาสัตย์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอุระ หวังอ้อมกลาง)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

สิทธิในการใช้นามสกุลของหญิงมีสามี เส้นบรรจบระหว่าง
ความเสมอภาคของปัจเจกบุคคลกับความเป็นเอกภาพ
ของสถาบันครอบครัว*

เนื้อหาโดยสรุปของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ บทบัญญัติใน
กฎหมายที่บังคับให้หญิงมีสามีใช้นามสกุลสามีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๕๖ ในกรณีพระราชบัญญัติ
ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๓๐ เนื้อหาโดยสรุปว่า

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชน
ชาวไทย ให้ทุกคนมีความเสมอภาคในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่าง
เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะการรับรองสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง การเลือกปฏิบัติ
โดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคลนั้นจะกระทำมิได้
ประเด็นที่ต้องพิจารณามีว่า ถ้อยคำที่เป็นสาระสำคัญ คือ คำว่า “ให้ใช้” ของบทบัญญัติมาตรา
๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล มีลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของ
สามีเท่านั้นหรือเป็นการให้สิทธิแก่หญิงมีสามีสามารถใช้ชื่อสกุลของสามีได้ พิจารณาเห็นว่า
ถ้อยคำนี้มีความแตกต่างจากบทบัญญัติของมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติขนานนามสกุล
พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ อันเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ตราขึ้นใช้บังคับที่บัญญัติว่า “หญิงได้
ทำงานสมรสมีสามีแล้วให้ใช้ชื่อสกุลของสามี แลคงใช้ชื่อตัวและชื่อสกุลเดิมของตนได้” ซึ่ง
แสดงว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคลฯ ได้เปลี่ยนแปลงหลักการเรื่องสิทธิการใช้ชื่อสกุลจากเดิม
ให้หญิงมีสามีมีสิทธิที่จะเลือกใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือจะใช้ชื่อสกุลของสามี ก็ได้ เปลี่ยนมา
เป็นการบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเพียงอย่างเดียว

*ที่มา : คัดมาจาก “รวมบทความเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ” บทความที่ ๒ ของ
รองศาสตราจารย์ มานิตย์ จุมปา

เมื่อบทบัญญัติมาตรา ๑๒ มีลักษณะเป็นบทบังคับให้หญิงที่มีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น อันเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี ทำให้หญิงและชายมีสิทธิในเรื่องการใช้ชื่อสกุลไม่เท่าเทียมกัน เกิดความไม่เสมอภาคกันทางกฎหมาย ด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคล อีกทั้งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เนื่องจากสิทธิการใช้ชื่อสกุลเป็นสิทธิส่วนบุคคลของปัจเจกชนในฐานะเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ที่จะแสดงเผ่าพันธุ์ เทือกเถาเหล่ากอของบุคคลได้โดยมิได้มีการแบ่งแยกระหว่างชายและหญิง และมีขอบเขตในเรื่องที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือเสื่อมเสีย อีกทั้งเหตุผลในการปฏิบัติให้แตกต่างกันด้วยเหตุปรากฏในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติที่บัญญัติว่า “โดยที่การจดทะเบียน การขอเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล และการขอร่วมชื่อชื่อสกุลตามกฎหมายเดิม ยังไม่เป็นความสะดวกและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงเสียใหม่ เพื่อให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วและเป็นการเหมาะสมยิ่งขึ้น” หรือเหตุผลทางสังคมที่ว่าเพื่อความสงบสุขในครอบครัวและวัฒนธรรมที่ดีที่มีมาช้านานนั้น ไม่ถือเป็นเหตุอันสมเหตุสมผลเพียงพอที่จะลิดรอนสิทธิการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามี อันทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันทางกฎหมาย อีกทั้งไม่สามารถปฏิบัติให้แตกต่างกันด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศและสถานะของบุคคลระหว่างชายและหญิง จึงเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ความเป็นมาของสิทธิในการใช้นามสกุลของหญิงมีสามี

เมื่อศึกษาวิวัฒนาการของสิทธิในการใช้นามสกุลของหญิงมีสามีตามกฎหมายแล้วจะพบลำดับของสิทธิในการใช้นามสกุลของหญิงมีสามี ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักการให้คนไทยทุกคนต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล นับเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยกฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชื่อตัวและชื่อสกุลเป็นเครื่องบ่งชี้ตัวบุคคล ตลอดจนรู้ถึงเทือกเถาเหล่ากอของบุคคลว่าสืบสายมาแต่บิดามารดาใด เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในมาตรา ๓ กำหนดให้ชื่อของคนไทยทุกคนต้องประกอบด้วยชื่อตัวและชื่อสกุล และมาตรา ๖ บัญญัติไว้เกี่ยวกับการใช้นามสกุลของหญิงมีสามีไว้ว่า “หญิงได้ทำการสมรสมีสามีแล้วให้ใช้ชื่อสกุลของสามี และคงใช้ชื่อตัวและชื่อสกุลของตนได้” ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ ยังคงให้สิทธิแก่หญิงมีสามีที่จะใช้นามสกุลเดิมได้อยู่แม้จดทะเบียนสมรสแล้วก็ตาม

(๒) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๔ (ยกเลิกพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ. ๒๕๔๖) กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ ว่า “หญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” โดยผล

ของบทบัญญัติมาตรานี้ทำให้หญิงมีสามีต้องถูกบังคับให้ใช้ชื่อสกุลของสามีแต่เพียงอย่างเดียว จะใช้ชื่อสกุลของตนไม่ได้

(๓) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๓๐ (ยกเลิกพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๔๘๔) เป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีอยู่ ๓ มาตรา คือ

๑) มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า “หญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามี”

๒) มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “หญิงหม้ายโดยการหย่า ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน”

๓) มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “หญิงหม้ายโดยความตายของสามี จะใช้สกุลของสามี หรือใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก็ได้”

เมื่อพิจารณาวิวัฒนาการของกฎหมายชื่อบุคคลเกี่ยวกับสิทธิของหญิงมีสามีในการใช้นามสกุลเดิมของตนเมื่อสมรสแล้วจะเห็นได้ว่า ในช่วงแรกนั้นกฎหมายเปิดโอกาสให้ใช้นามสกุลเดิมได้ แต่ต่อมากฎหมายบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้นามสกุลของสามีเท่านั้น

การที่กฎหมายบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้นามสกุลของสามีนั้น หากพิจารณาตามตัวบทกฎหมายแล้วจะเห็นได้ว่า ขัดต่อหลักความเสมอภาคที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในมาตรา ๓๐ อย่างชัดเจน เพราะเมื่อชายและหญิงต่างก็เป็นคนเหมือนกัน ซึ่งถือได้ว่ามีข้อเท็จจริงในความเป็นคนเหมือนกัน กฎเกณฑ์แห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับในความเป็นคนเหมือนกันนี้จะต้องเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน หากใช้กฎเกณฑ์ต่างกันปฏิบัติต่อสิ่งที่มีข้อเท็จจริงเหมือนกันเสียแล้ว ย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาค ดังนั้น เมื่อกฎเกณฑ์ในการใช้นามสกุล ในฐานะที่สามีและภริยาดังก็เป็นคนเหมือนกัน แต่กลับใช้กฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันบังคับ โดยกำหนดบังคับให้หญิงต้องใช้นามสกุลสามี กฎเกณฑ์ที่บังคับแก่หญิงจึงเป็นกฎเกณฑ์ที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎเกณฑ์ดังกล่าวจึงไม่มีผลบังคับตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๖ บัญญัติไว้ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับการที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ถือได้ว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เป็นผู้พิทักษ์สิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ และนับได้ว่าเป็นนิมิตหมายอันดีที่ศาลจะเป็นผู้ผันแปรสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเปรียบเหมือนดั่งนามธรรม ให้เป็นสิทธิและเสรีภาพที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัว

แม้ผู้เขียนจะเห็นพ้องต้องด้วยกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ ที่พิทักษ์ไว้ซึ่งหลักความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญ แต่ผลของคำวินิจฉัยนี้จะส่งผลกระทบต่อที่น่าเป็นห่วงแก่สถาบันครอบครัวในด้านของความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัว อันหมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของสถาบันครอบครัวที่อาจแสดงออกผ่านการใช้นามสกุลเพียงนามสกุลเดียวของครอบครัวได้

ในการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญนั้น ได้มีการหยิบยกข้อดีข้อเสียของการให้สิทธิหญิงเลือกใช้นามสกุลเดิมหรือนามสกุลของสามีตามคำชี้แจงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคลดังนี้ 'ดังนี้

ผลดีของการให้สิทธิหญิงมีสามีใช้นามสกุลเดิมได้

- (๑) ทำให้ครอบครัวที่มีแต่บุตรสาวสามารถดำรงไว้ซึ่งชื่อสกุลของตนได้
- (๒) เปิดโอกาสให้หญิงที่ไม่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของสามีเนื่องมาจากสามีเป็นคนต่างด้าว หรือชื่อสกุลของคนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สามารถใช้ชื่อสกุลของตนเองได้
- (๓) เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่า หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับชายตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้

ผลเสียของการให้สิทธิหญิงมีสามีใช้นามสกุลเดิมได้

- (๑) ทำให้บุตรเกิดมาไม่ทราบว่าจะใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดา และอาจทำให้พี่น้องครอบครัวเดียวกันใช้ชื่อสกุลแตกต่างกัน
- (๒) ทำให้ยากแก่การพิสูจน์ตัวบุคคล เพราะมีการแก้ไขชื่อสกุลสลับกันไปมา
- (๓) เป็นประโยชน์เฉพาะบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น ไม่เป็นบรรทัดฐาน ระเบียบประเพณีที่ดีงามแก่สังคมส่วนรวม อันอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดกับบุตรซึ่งไม่ทราบว่าจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด สถานภาพในครอบครัวอาจขาดความกลมเกลียวกรณีที่ไม่สามารถตกลงชื่อสกุลของบุตรได้

ท้ายที่สุดทางกระทรวงมหาดไทยได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจยิ่งว่า “กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว เห็นว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคลฯ เป็นการปฏิบัติที่พิจารณาในแง่ของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทย ตลอดจนเป็นมาตรการทางด้านกฎหมายเพื่อต้องการให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง”

จากความเห็นของกระทรวงมหาดไทยข้างต้น เห็นได้ว่า กระทรวงมหาดไทยเองก็ตระหนักถึงความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัว แต่อย่างไรก็ตาม การหิบบกอ้างความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัวเพื่อแย้งให้เห็นว่าพระราชบัญญัติชื้อบุคคลฯ ในส่วนที่บังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้นามสกุลของสามีนั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นด้วย โดยได้วินิจฉัยในประเด็นนี้ไว้ว่า “สำหรับข้ออ้างที่ว่า การเลือกปฏิบัติดังกล่าวมีเหตุผลทางสังคมที่ว่า เพื่อความเป็นเอกภาพและความสงบสุขของครอบครัว อีกทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชาวไทยนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้ออ้างดังกล่าวรับฟังไม่ได้ เนื่องจากความเป็นเอกภาพและความสงบสุขของครอบครัวเกิดขึ้นจากความเข้าใจ การยอมรับ และการให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างสามีและภรรยา”

การพิจารณาในประเด็นการอ้างการบังคับให้หญิงต้องใช้นามสกุลของสามีเมื่อสมรสแล้ว เพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัว กับการรักษาไว้ซึ่งความเสมอภาคที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น จะเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญซึ่งนำหนักแล้วให้ความสำคัญของการรักษาไว้ซึ่งความเสมอภาคของบุคคลที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ มากกว่าความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัว ซึ่งผู้เขียนก็เห็นพ้องด้วย เพราะความเสมอภาคของบุคคลเป็นหลัก การที่ยิ่งใหญ่กว่าความเป็นเอกภาพของครอบครัว ครอบครัวอันเป็นสถาบันที่ประกอบไปด้วยบุคคลแต่ละคนที่เรียกว่า “ปัจเจกบุคคล” อันได้แก่ พ่อ แม่ ลูก แต่หากปัจเจกบุคคลเหล่านั้นยังไม่มีเสมอภาคในฐานะบุคคลแต่ละคนเสียแล้ว จะให้เกิดความเป็นเอกภาพในสถาบันครอบครัวนั้นก็อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เพราะความเป็นเอกภาพในสถาบันครอบครัวไม่อาจเกิดขึ้นได้เพราะกฎหมายบังคับ หากแต่ต้องอาศัยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสถาบันครอบครัว ดังนั้น จึงมีประเด็นที่น่าขบคิดว่าจะบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับนามสกุลของหญิงมีสามีอย่างไร เพื่อรักษาไว้ซึ่งความเสมอภาคของบุคคลและความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัว

หากพิจารณาผลที่ตามมาจากการที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ ว่ามาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติชื้อบุคคล ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ทำให้มาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื้อบุคคลใช้บังคับไม่ได้ นั้น ส่งผลที่ตามมาดังนี้

ผลเกี่ยวกับการใช้นามสกุลในครอบครัวที่ตามมาจากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ นับแต่วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๑๕๕๖ ได้แก่

- (๑) หญิงที่จะจดทะเบียนสมรสกับชายใดมีสิทธิใช้นามสกุลเดิมของตนเองได้

(๒) หญิงที่จดทะเบียนสมรสกับชายใด หากประสงค์จะใช้นามสกุลของสามีต้องให้สามีอนุญาตเสียก่อน เพราะมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคล ที่บังคับและให้ใช้นามสกุลของสามีได้ไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไป

(๓) หญิงที่จดทะเบียนสมรสกับชายแล้วได้รับอนุญาตให้ใช้นามสกุลของสามี เมื่อหย่าจากสามี ต้องกลับไปใช้สกุลเดิมเพราะมาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคลยังใช้บังคับอยู่

(๔) หญิงที่จดทะเบียนสมรสกับชายแล้วได้รับอนุญาตให้ใช้นามสกุลของสามี เมื่อสามีตายจะใช้ชื่อสกุลของสามี หรือใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก็ได้ เพราะมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคลยังใช้บังคับอยู่

(๕) ภริยาที่จดทะเบียนสมรสกับสามีก่อนวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ และถูกมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติชื่อบุคคลบังคับให้ใช้นามสกุลสามี มีสิทธิยื่นคำร้องเฉพาะรายขอเปลี่ยนนามสกุลไปใช้นามสกุลเดิมก่อนจดทะเบียนสมรสได้ แต่หากไม่ยื่นคำร้องก็ยังคงมีสิทธิใช้นามสกุลของสามีได้ต่อไป

(๖) ชื่อสกุลของบุตรไม่ได้รับผลกระทบ เพราะสิทธิของบุตรในการใช้ชื่อสกุลเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๑ ซึ่งกำหนดไว้ว่า “บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา”

ในบรรดาผลที่เกิดขึ้นข้างต้น สถานการณ์ที่อาจเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพในสถาบันครอบครัวจะเห็นขึ้นได้ในภาวะที่ยังไม่มีการตรากฎหมายกำหนดหลักการว่าหญิงมีสามีจะใช้นามสกุลอย่างไรได้บ้าง เพราะสถานการณ์กฎหมายในวันนี้ หญิงสามารถใช้นามสกุลเดิมของตนได้ ในขณะที่เดียวกันสามีก็ใช้นามสกุลของสามี และบุตรมีสิทธิใช้นามสกุลของบิดา ความไม่เป็นเอกภาพในทางชื่อสกุล ซึ่งแม้จะไม่ใช่ทั้งหมดของความไม่เป็นเอกภาพในสถาบันครอบครัว แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่า การใช้นามสกุลที่แตกต่างกันของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน อาจเกิดความไม่เป็นเอกภาพในสถาบันครอบครัวได้ ความแตกต่างของคนในครอบครัวเดียวกัน ที่แม่ใช้นามสกุลหนึ่ง พ่อและลูกใช้อีกนามสกุลหนึ่งนั้น ในเวลาอันสั้นบางครอบครัวอาจไม่มีปัญหาทางด้านเอกภาพของสถาบันครอบครัวของมีความเข้มแข็งของความผูกพันในครอบครัว แต่บางครอบครัวก็อาจมีปัญหาคือความเป็นเอกภาพได้ไม่มากนักน้อย

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญหรือรัฐสภาในการส่งเสริมสิทธิเสมอกันระหว่างชายกับหญิง?

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ เป็นคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญรักษาและปกป้องไว้ซึ่งหลักความเสมอภาคที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ สร้างความเสมอกันระหว่างชายและหญิง ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างด้านเพศระหว่างชายและหญิง โดยการวินิจฉัยให้กฎหมายที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคใช้บังคับไม่ได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้ทำหน้าที่และบทบาทในการตรวจสอบกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ไม่ว่ากฎหมายนั้นจะประกาศใช้ก่อนหรือหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๕๐) ให้มีเนื้อหาสาระไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

ทันทีเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ หลายฝ่ายซึ่งก็รวมทั้งผู้เขียนเองด้วยในขณะนั้นมองว่า “ศาลได้ทำลายความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัว ทำลายประเพณีปฏิบัติที่ยึดถือมา และสร้างความวุ่นวายให้เกิดขึ้นในสังคม” แต่เมื่อผู้เขียนได้ทอดระยะเวลาเพื่อพิจารณาเหตุผลที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย พร้อมทั้งพิจารณาถึงบริบทของสังคมไทย ทำให้ผู้เขียนเองต้องปรับเปลี่ยนมุมมองในครั้งแรก และหันกลับมายกย่องคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เปิดมิติใหม่ในการรักษาไว้ซึ่งความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะระหว่างชายกับหญิง

แต่อย่างไรก็ดี มิติใหม่ดังกล่าวนี้ ก็ส่งผลตามมาที่ต้องเร่งรีบแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัวโดยไม่ทำลายหลักความเสมอภาค ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นภาระหน้าที่ของรัฐสภาที่ต้องเร่งรีบแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ สร้างความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง อีกทั้งจัดการเลือกปฏิบัติโดยเอาเพศของบุคคลเป็นตัวแบ่งแยก แต่ผลของคำวินิจฉัย ทำให้เกิดภาวะที่ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดการใช้นามสกุลของหญิงมีสามี ทำให้หญิงสามารถใช้นามสกุลเดิมของตนเองเมื่อสมรสแล้ว และสามีก็ใช้นามสกุลเดิม แม้จะสอดคล้องกับหลักความเสมอภาค แต่ก็อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัว คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ทำลายความเป็นเอกภาพของครอบครัว แต่ผลของคำวินิจฉัยทำให้เกิดปัญหาความเป็นเอกภาพของสถาบันครอบครัวตามมาได้ ผู้ที่จะช่วยแก้ไขเยียวยาปัญหานี้ได้คือรัฐสภาที่ต้องรีบเร่งพิจารณาร่างกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในสถาบันครอบครัว ตลอดจนรัฐสภาจะต้องรีบเร่งเริ่มดำเนินการตรวจสอบกฎหมายที่ใช้อยู่ว่ามีบทบัญญัติใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ หากพบก็ต้องรีบเร่งดำเนินการแก้ไข ดีกว่าปล่อยให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย เพราะจะทำให้เกิดผลกระทบที่ตามมาได้

พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วย การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

(คำแปลนี้ นำมาจากหนังสือพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย เรียบเรียงโดยอัจฉรา ฉายากุล ชมพูนุท เณลิมศิริกุล และปิยนุช ชูจิตพัฒนา จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)

บรรดารัฐภาคีของพิธีสารฉบับนี้

สังเกตว่า กฎบัตรสหประชาชาติยืนยันความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ และสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี

สังเกตด้วยว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกาศว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีเสรีภาพและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิต่าง ๆ และทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพทั้งหมดที่บรรจุไว้ในปฏิญญาดังกล่าวโดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ รวมทั้งความแตกต่างเพราะเหตุแห่งเพศ

ระลึกถึงว่า กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ได้ห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ

และระลึกถึงอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (อนุสัญญา) ซึ่งบรรดารัฐภาคีอนุสัญญาประณามการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และตกลงจะดำเนินนโยบายจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีด้วยวิธีการที่เหมาะสมทั้งปวงและโดยไม่ชักช้า

ยืนยันความมุ่งมั่นของบรรดารัฐภาคีทั้งหลายที่จะประกันสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่สตรีจะได้รับอย่างเต็มที่และเท่าเทียม และดำเนินปฏิบัติการที่มีประสิทธิผลในการป้องกันการละเมิดสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้น

ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

รัฐภาคีของพิธีสารฉบับนี้ (รัฐภาคี) ยอมรับอำนาจของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (คณะกรรมการ) ในการรับและพิจารณาข้อร้องเรียนที่ยื่นตามข้อ ๒

ข้อ ๒

ข้อร้องเรียนอาจเสนอโดย หรือในนามของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายใต้เขตอำนาจปกครองศาลของรัฐภาคีที่ถูกกระทำละเมิดสิทธิใด ๆ ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาโดยรัฐภาคีนั้น กรณีเป็นการเสนอเรื่องร้องเรียนแทนบุคคลหรือกลุ่มบุคคล จะต้องได้รับความยินยอมของผู้ที่ถูกละเมิดหรือแสดงได้ว่าการดำเนินการแทนมีเหตุผลอันชอบธรรม

ข้อ ๓

ข้อร้องเรียนต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรและระบุผู้ร้องเรียน คณะกรรมการจะไม่รับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับรัฐภาคีของอนุสัญญาที่ไม่ได้เป็นภาคีพิธีสารเลือกรับนี้

(๑๖)

ข้อ ๔

๑. คณะกรรมการจะไม่พิจารณารับข้อร้องเรียน จนกว่าจะแน่ใจว่าได้มีการดำเนินการโดยใช้มาตรการแก้ไขภายในประเทศที่มีอยู่จนหมดสิ้นก่อน เว้นแต่การดำเนินการแก้ไขดังกล่าวล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือไม่น่าจะมีมาตรการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. คณะกรรมการจะไม่รับข้อร้องเรียน ในกรณีต่อไปนี้

(ก) คณะกรรมการเคยตรวจสอบเรื่องนั้นแล้ว หรือเคยได้รับการตรวจสอบหรืออยู่ระหว่างการตรวจสอบ โดยกระบวนการสอบสวนหรือไกล่เกลี่ยระหว่างประเทศอื่น

(ข) ข้อร้องเรียนไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญา

(ค) ข้อร้องเรียนไม่มีเหตุผลหรือน้ำหนักเพียงพอ

(ง) เป็นการใช้สิทธิในทางที่ผิดเพื่อยื่นข้อร้องเรียน

(จ) ข้อเท็จจริงของข้อร้องเรียนเกิดขึ้นก่อนพิธีสารมีผลบังคับใช้แก่รัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง ยกเว้นกรณีที่ข้อเท็จจริงเหล่านั้นยังคงดำเนินต่อไปหลังจากวันบังคับใช้พิธีสาร

ข้อ ๕

๑. หลังจากการรับข้อร้องเรียนและก่อนการพิจารณาตัดสินข้อร้องเรียน คณะกรรมการอาจส่งข้อร้องเรียนให้รัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้พิจารณาใช้มาตรการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นโดยเร่งด่วน เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่ไม่สามารถทดแทนได้อันอาจเกิดขึ้นแก่ผู้ที่ถูกละเมิด

๒. กรณีที่คณะกรรมการใช้ดุลพินิจตามวรรคแรกของข้อนี้ ไม่ให้ถือว่าคณะกรรมการตัดสินรับ หรือพิจารณาข้อร้องเรียน

ข้อ ๖

๑. คณะกรรมการต้องแจ้งข้อร้องเรียนให้รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องทราบอย่างปกปิดเป็นความลับ เว้นแต่จะได้รับคำยินยอมจากผู้ร้องเรียนให้เปิดเผยได้ หรือคณะกรรมการพิจารณาว่าข้อร้องเรียนรับไม่ได้โดยไม่ต้องแจ้งรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

๒. รัฐภาคีจะต้องยื่นคำชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร หรือถ้อยแถลงที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว พร้อมทั้งมาตรการแก้ไข (หากมี) ต่อคณะกรรมการภายใน ๖ เดือน

ข้อ ๗

๑. คณะกรรมการจะดำเนินการพิจารณาข้อร้องเรียนภายใต้พิธีสารนี้ตามข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

๒. ในการตรวจสอบข้อร้องเรียนภายใต้พิธีสารนี้ คณะกรรมการจะดำเนินการโดยการประชุมแบบปิด

๓. หลังจากการตรวจสอบข้อร้องเรียน คณะกรรมการจะส่งข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อร้องเรียน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ (หากมี) ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

(๑๗)

๔. รัฐภาคีจะต้องพิจารณาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (หากมี) ของคณะกรรมการและจะต้องส่งคำตอบเป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงข้อมูลการดำเนินการที่จำเป็นถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการภายใน ๖ เดือน

๕. คณะกรรมการอาจขอให้รัฐภาคีจัดส่งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการใด ๆ ที่รัฐภาคีได้ดำเนินการตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (หากมี) ของคณะกรรมการ ทั้งนี้ หากคณะกรรมการเห็นสมควร จะให้รัฐภาคีระบุไว้ในรายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาภายใต้ข้อ ๑๘ ของอนุสัญญาด้วยก็ได้

ข้อ ๘

๑. หากคณะกรรมการได้รับข้อมูลที่นำเชื่อถือได้ว่า รัฐภาคีใดกระทำการละเมิดสิทธิที่ระบุไว้ในอนุสัญญาอย่างร้ายแรงและเป็นระบบ คณะกรรมการอาจขอความร่วมมือรัฐภาคีนั้นในการตรวจสอบข้อมูล และให้รัฐภาคียื่นข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูลดังกล่าว

๒. คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สมาชิกคณะกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนดำเนินการสอบสวน โดยพิจารณาถึงข้อสังเกตของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อมูลที่เชื่อถือได้ที่มีอยู่และรายงานผลต่อคณะกรรมการโดยด่วน การสอบสวนอาจรวมถึงการเดินทางเข้าไปในรัฐภาคี ทั้งนี้โดยความยินยอมของรัฐภาคี

๓. หลังจากมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว คณะกรรมการจะส่งผลการตรวจสอบดังกล่าว พร้อมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปให้รัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

๔. รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องจะต้องยื่นข้อสังเกตต่อคณะกรรมการภายใน ๖ เดือนนับแต่วันที่ได้รับการตรวจสอบ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ

๕. การสอบสวนดังกล่าวจะกระทำโดยลับ และรัฐภาคีจะต้องให้ความร่วมมือในทุกขั้นตอนของกระบวนการสอบสวน

ข้อ ๙

๑. คณะกรรมการอาจขอให้รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องเสนอข้อมูล รายละเอียดมาตรการการดำเนินการตามผลการสอบสวนภายใต้ข้อ ๘ ของพิธีสารนี้ไว้ในรายงานการปฏิบัติตามภายใต้ข้อ ๑๘ ของอนุสัญญา

๒. หากมีความจำเป็น คณะกรรมการอาจขอให้รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องแจ้งข้อมูลการดำเนินการเพิ่มเติมตามผลการสอบสวนหลังจากสิ้นสุดระยะเวลา ๖ เดือนในข้อ ๘ วรรค ๔

ข้อ ๑๐

๑. แต่ละรัฐภาคีอาจแจ้งไม่ยอมรับอำนาจของคณะกรรมการตามข้อ ๘ และข้อ ๙ ในขณะที่ลงนาม ให้สัตยาบัน หรือภาคยานุวัติพิธีสารนี้

๒. รัฐภาคีที่ได้แจ้งไม่ยอมรับอำนาจของคณะกรรมการตามข้อ ๑๐ วรรคแรก จะเพิกถอนการแจ้งโดยการบอกกล่าวให้เลขาธิการทราบเมื่อใดก็ได้

(๑๘)

ข้อ ๑๑

รัฐภาคีจะดำเนินขั้นตอนทั้งปวงที่เหมาะสม เพื่อให้แน่ใจว่าบุคคลภายใต้เขตอำนาจปกครองศาลของรัฐภาคีจะไม่ถูกปฏิบัติอย่างเป็นปฏิบัติหรือถูกข่มขู่เนื่องจากการเสนอข้อร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามพิธีสารนี้

ข้อ ๑๒

คณะกรรมการจะสรุปผลการดำเนินกิจกรรมภายใต้พิธีสารนี้ไว้ในรายงานประจำปี ตามข้อ ๒๑ ของอนุสัญญา

ข้อ ๑๓

แต่ละรัฐภาคีจะต้องดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อนุสัญญาและพิธีสารนี้ให้เป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งให้ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐภาคีนั้น

ข้อ ๑๔

คณะกรรมการจะต้องกำหนดระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามพิธีสารนี้

ข้อ ๑๕

๑. พิธีสารนี้จะเปิดให้มีการลงนามโดยรัฐที่ได้ลงนาม ให้สัตยาบัน หรือภาคยานุวัติอนุสัญญาแล้ว
๒. พิธีสารนี้จะต้องได้รับการให้สัตยาบันโดยรัฐที่ได้ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติอนุสัญญาแล้ว สัตยาบันสารจะต้องมอบไว้กับเลขาธิการสหประชาชาติ
๓. พิธีสารนี้จะเปิดให้มีการภาคยานุวัติโดยรัฐที่ได้ให้สัตยาบัน หรือภาคยานุวัติอนุสัญญาแล้ว
๔. ภาคยานุวัติจะมีผลโดยการมอบภาคยานุวัติสารไว้กับเลขาธิการสหประชาชาติ

ข้อ ๑๖

๑. พิธีสารนี้จะมีผลบังคับใช้ภายใน ๓ เดือน หลังจากวันที่มอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่สิบไว้กับเลขาธิการสหประชาชาติ
๒. สำหรับรัฐแต่ละรัฐที่ได้ให้สัตยาบันพิธีสาร หรือให้ภาคยานุวัติพิธีสารนี้ หลังจากวันที่มีผลบังคับใช้ พิธีสารนี้จะมีผลบังคับใช้ ๓ เดือนหลังจากวันที่มอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารของตน

(๑๙)

ข้อ ๑๗

ห้ามมิให้มีการตั้งข้อสงวนต่อพิธีสารนี้

ข้อ ๑๘

๑. รัฐภาคีอาจเสนอขอแก้ไขพิธีสารนี้ โดยยื่นต่อเลขาธิการสหประชาชาติ เลขาธิการจะแจ้งข้อเสนอมติต่อข้อเสนอมติต่อไปยังบรรดารัฐภาคี โดยขอความเห็นชอบที่จะให้มีการประชุม รัฐภาคีเพื่อพิจารณาลงมติต่อข้อเสนอมติดังกล่าว หากมีรัฐภาคีอย่างน้อยจำนวน ๑ ใน ๓ เห็นชอบด้วย เลขาธิการจะจัดให้มีการประชุมภายใต้สหประชาชาติ ข้อเสนอมติที่ได้รับการพิจารณาลงมติดียอมรับโดยเสียงข้างมากของรัฐภาคี จะเสนอที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ เพื่อพิจารณารับรองต่อไป

๒. ข้อเสนอมติแก้ไขจะมีผลบังคับใช้ต่อเมื่อที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ให้การรับรอง และจะต้องได้รับความเห็นชอบโดยเสียงส่วนใหญ่จำนวน ๒ ใน ๓ ของรัฐภาคี พิธีสารนี้ ตามกระบวนการทางรัฐธรรมนูญของรัฐภาคีนั้น ๆ

๓. เมื่อข้อเสนอมติแก้ไขพิธีสารมีผลบังคับใช้ จะผูกมัดรัฐภาคีที่ให้ความเห็นชอบ รัฐภาคีอื่นที่ยังคงผูกมัดโดยบทบัญญัติของพิธีสารและข้อเสนอมติแก้ไขก่อน ๆ ที่ได้ให้ความเห็นชอบ

ข้อ ๑๙

๑. รัฐภาคีอาจเพิกถอนพิธีสารนี้เมื่อใดก็ได้ โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อ เลขาธิการสหประชาชาติ การเพิกถอนจะมีผลภายใน ๖ เดือน หลังจากวันที่ได้รับแจ้งจาก เลขาธิการสหประชาชาติ

๒. การเพิกถอนจะต้องกระทำโดยปราศจากอคติต่อการดำเนินการต่อเนื่อง ของการร้องเรียนภายใต้บทบัญญัติข้อ ๒ หรือกระบวนการสอบสวนภายใต้บทบัญญัติข้อ ๘ ของ พิธีสารนี้ ก่อนวันที่การเพิกถอนจะมีผลบังคับใช้

ข้อ ๒๐

เลขาธิการสหประชาชาติจะต้องแจ้งบรรดารัฐทั้งหลายทราบเกี่ยวกับ

- (ก) การลงนาม การให้สัตยาบัน และภาคยานุวัติภายใต้พิธีสารนี้
- (ข) วันที่พิธีสารนี้มีผลบังคับใช้ และข้อแก้ไขใด ๆ ภายใต้ข้อ ๑๘
- (ค) การเพิกถอนใด ๆ ภายใต้ข้อ ๑๙

ข้อ ๒๑

๑. พิธีสารฉบับนี้ ซึ่งตีพิมพ์ภาษาอาหรับ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และสเปน ใช้ได้เท่าเทียมกัน จะเก็บไว้ที่สหประชาชาติ

๒. เลขาธิการสหประชาชาติจะส่งสำเนาของพิธีสารนี้ที่ได้รับรองแล้วให้แก่ บรรดารัฐต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในข้อ ๒๕ ของอนุสัญญา

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

(คำแปลนี้มาจากหนังสือพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย เรียบเรียงโดยอัจฉรา ฉายากุล ชมพูนุท เฉลิมศิริกุล และปิยนุช วุฒิพัฒนา จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)

อารัมภบท

บรรดารัฐภาคีในอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน

สังเกตว่า กฎบัตรสหประชาชาติยืนยันความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในเกียรติศักดิ์และคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี

สังเกตว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยืนยันหลักการที่ว่า การเลือกปฏิบัติเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ และประกาศว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ และว่าทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ รวมทั้งความแตกต่างเพราะเหตุแห่งเพศ

สังเกตว่า รัฐภาคีกิดติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีความผูกพันที่จะประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในการที่จะได้อุปโภคสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พลเมือง และทางการเมืองทั้งปวง

พิจารณาถึง อนุสัญญาระหว่างประเทศที่กำหนดขึ้นภายใต้การสนับสนุนของสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษที่ส่งเสริมความเสมอภาคแห่งสิทธิของบุรุษและสตรี อีกทั้งยังสังเกตถึง วัตถุประสงค์ ปฏิญญา และข้อเสนอแนะที่รับรองโดยสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษซึ่งส่งเสริมความเสมอภาคแห่งสิทธิของบุรุษและสตรีอย่างไรก็ตาม มีความหวังใยว่า ทั้ง ๆ ที่มีเครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว ก็ยังคงมีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีอยู่อย่างกว้างขวาง

ระลึกถึงว่า การเลือกปฏิบัติต่อสตรีขัดต่อหลักการของความเสมอภาคของสิทธิและความเคารพต่อเกียรติศักดิ์ของมนุษย์ เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของสตรีด้วยเงื่อนไขที่เสมอภาคกันกับบุรุษในการดำรงอยู่ทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในประเทศของตน ขัดขวางความเจริญเติบโตแห่งความรุ่งเรืองของสังคมและครอบครัว และทำให้พัฒนาการอย่างสมบูรณ์ของศักยภาพต่าง ๆ ของสตรีในการให้บริการแก่ประเทศของตนและมนุษยชาติเป็นไปได้โดยยากยิ่งขึ้น

มีความหวังใยว่า ในสถานการณ์แห่งความยากจน สตรีมีโอกาสเข้าถึงอาหาร การอนามัย การศึกษา การฝึกอบรม และโอกาสในการทำงานและความจำเป็นอื่น ๆ ได้น้อยมาก

มีความเชื่อมั่นว่า การจัดให้มีระเบียบทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบใหม่ ซึ่งอยู่บนรากฐานของสมรรถนะและความยุติธรรม จะช่วยในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรีอย่างสำคัญ

ย่ำว่า การขจัดการแบ่งแยกผิว การแบ่งเชื้อชาติทุกรูปแบบ การเลือกปฏิบัติตามเชื้อชาติ ลัทธิอาณานิคม ลัทธิอาณานิคมสมัยใหม่ การรุกราน การยึดครองครอบครอง และการแทรกแซงของต่างชาติในกิจการภายในของรัฐต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการได้อุปโภคสิทธิอย่างเต็มที่ของบุรุษและสตรี

ยืนยันว่า การทำให้สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศแข็งแกร่งขึ้น การผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศ ความร่วมมือซึ่งกันและกันในบรรดารัฐทั้งปวงโดยไม่ถือระบบสังคมและเศรษฐกิจของตน การลดอาวุธโดยทั่ว ๆ ไปและอย่างสันติ โดยเฉพาอย่างยิ่งการลดอาวุธนิวเคลียร์ภายใต้การควบคุมระหว่างประเทศอย่างเข้มแข็งและได้ผล การยืนยันถึงหลักการแห่งความยุติธรรม ความเสมอภาคและผลประโยชน์ของกันและกัน ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ และการตระหนักถึงสิทธิของประชาชนที่อยู่ภายใต้การครอบครองของต่างชาติและอยู่ภายใต้อาณานิคม และการยึดครองของต่างชาติต่อการที่จะปกครองตนเองและการได้อิสระภาพ รวมทั้งการเคารพอธิปไตยแห่งชาติและบูรณภาพแห่งดินแดน จะช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าพัฒนาการทางสังคม และในฐานะเป็นผลสืบเนื่อง จะช่วยให้บรรลุถึงความเสมอภาคอย่างเต็มเปี่ยมระหว่างบุรุษและสตรี

มีความเชื่อมั่นว่า พัฒนาการอย่างเต็มที่และสมบูรณ์ของประเทศ สวัสดิภาพของโลกและเหตุที่จะมีสันติภาพ จำต้องให้สตรีได้เข้าร่วมอย่างเต็มที่ในทุก ๆ สาขาโดยเสมอภาคกับบุรุษ

คำนึงถึงการที่สตรีมีส่วนช่วยอย่างสำคัญต่อสวัสดิการของครอบครัวและต่อพัฒนาการของสังคม ซึ่งจนกระทั่งปัจจุบันนี้ยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างเต็มที่ ความสำคัญทางสังคมของความเป็นเพศมารดาและบทบาทของบิดามารดาในครอบครัวและในการเลี้ยงดูบุตร และตระหนักว่าบทบาทของสตรีในการให้กำเนิดบุตรไม่ควรจะเป็นพื้นฐานในการเลือกปฏิบัติ แต่ตระหนักว่า การเลี้ยงดูบุตรจำต้องได้รับผิตชอบร่วมกันระหว่างบุรุษและสตรี และสังคมทั้งมวล

ตระหนักว่า จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทดั้งเดิมของบุรุษ รวมทั้งบทบาทของสตรีในสังคมและในครอบครัวเพื่อให้บรรลุถึงความเสมอภาคอย่างเต็มที่ระหว่างบุรุษและสตรี

ตั้งใจแน่วแน่ ที่จะให้มีการปฏิบัติตามหลักการที่ระบุไว้ในปฏิญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และเพื่อความมุ่งประสงค์นั้นจะกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการขจัดการเลือกปฏิบัติดังกล่าวในทุกรูปแบบและวิธีการ

ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ภาค ๑

ข้อ ๑

เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ คำว่า "เลือกปฏิบัติต่อสตรี" จะหมายถึง การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัดใด ๆ เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับ การได้อุปโภค หรือใช้สิทธิโดยสตรี โดยไม่คำนึงถึง

สถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีของสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของพลเมืองหรือด้านอื่น ๆ

ข้อ ๒

รัฐภาคีทั้งหลายขอประณามการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ตกลงที่จะติดตามนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยวิธีที่เหมาะสมทุกประการและโดยไม่ชักช้าและเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้ ตกลงที่จะ

(ก) บรรจุหลักการของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งชาติของตนหรือในบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เหมาะสมอื่น ๆ ถ้าหากว่ายังไม่รวมเข้าไว้ในรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติเหล่านั้น และประกันที่จะให้มีการปฏิบัติตามหลักการนี้ โดยทางกฎหมายและวิธีการที่เหมาะสมอื่น ๆ

(ข) กำหนดมาตรการด้านนิติบัญญัติและอื่น ๆ ที่เหมาะสม รวมทั้งข้อบังคับเมื่อเห็นเหมาะสม ซึ่งห้ามการเลือกปฏิบัติทั้งมวลต่อสตรี

(ค) จัดให้มีการคุ้มครองทางกฎหมายซึ่งสิทธิของสตรีบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกันกับบุรุษ และรับประกันในการคุ้มครองสตรีอย่างมีประสิทธิภาพต่อการเลือกปฏิบัติใด ๆ โดยผ่านศาลยุติธรรมแห่งชาติที่มีอำนาจและสถาบันรัฐบาลอื่น ๆ

(ง) งดเว้นจากการเข้าพัวพันในการกระทำหรือการปฏิบัติใด ๆ เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และรับประกันว่าเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐจะปฏิบัติโดยสอดคล้องกับข้อผูกพันนี้

(จ) ใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยบุคคลองค์การหรือวิสาหกิจใด ๆ

(ฉ) ใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง รวมทั้งการออกกฎหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือ ล้มเลิกกฎหมาย ข้อบังคับ ประเพณีและแนวปฏิบัติที่ยังมีอยู่ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

(ช) เพิกถอนบทบัญญัติทางอาญารายในทั้งปวงซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

ข้อ ๓

ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง รวมทั้งการออกกฎหมายเพื่อประกันพัฒนาการและความก้าวหน้าอย่างเต็มที่ของสตรี เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะรับประกันให้สตรีได้ใช้และได้อุปโภคสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานบนฐานของความเสมอภาคกับบุรุษ

ข้อ ๔

๑. การที่รัฐภาคีออกมาตรการพิเศษชั่วคราว ซึ่งมุ่งที่จะเร่งรัดให้มีความเสมอภาคที่แท้จริงระหว่างบุรุษและสตรี จะไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติตามที่ได้นิยามความหมายไว้ในอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน แต่จะโดยประการใดก็ตามไม่ต้องมีการคงมาตรฐานอันไม่เสมอภาค หรือแบ่งแยกไว้ในฐานะเป็นผลที่ตามมา มาตรการเหล่านี้จะสิ้นสุดเมื่อได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของความเสมอภาคของโอกาสและการปฏิบัติ

(๒๓)

๒. การที่รัฐภาคีออกมาตรการพิเศษ รวมทั้งมาตรการที่มีอยู่แล้วในอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน ซึ่งมุ่งที่จะปกป้องความเป็นเพศมารดาไว้จะไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

ข้อ ๕

รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง

(ก) เพื่อปรับปรุงแบบแผนความประพฤติทางสังคมและวัฒนธรรมของบุรุษและสตรี โดยมุ่งที่จะให้ได้ขจัดความตึงเครียดและวิธีปฏิบัติอันเป็นประเพณีและอื่น ๆ ทั้งปวง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความคิดเกี่ยวกับความต่ำต้อยหรือสูงส่งของอีกเพศหนึ่ง หรือที่อยู่บนพื้นฐานของบทบาทแบบเก่าสำหรับบุรุษและสตรี

(ข) เพื่อประกันว่าการศึกษากลับเกี่ยวกับระบบครอบครัวรวมถึงความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นเพศมารดาในฐานะเป็นหน้าที่ทางสังคม และเป็นที่ยอมรับถึงความรับผิดชอบร่วมกันของบุรุษและสตรีในการเลี้ยงดูและการพัฒนาบุตร ทั้งยังเป็นที่ยอมรับว่าในทุก ๆ กรณี ผลประโยชน์ของบุตรย่อมเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเป็นเบื้องต้น

ข้อ ๖

รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง รวมทั้งการออกกฎหมาย เพื่อปราบปรามการค้าสตรีและการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของสตรีทุกรูปแบบ

ภาค ๖

ข้อ ๗

รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกประการ เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านที่เกี่ยวกับการเมืองและทั่ว ๆ ไปของประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะให้ประกันแก่สตรีภายใต้เงื่อนไขแห่งความเสมอภาคกับบุรุษซึ่งสิทธิ

(ก) ที่จะออกเสียงในการเลือกตั้งและลงประชามติทั้งปวง และมีสิทธิที่จะได้รับเลือกตั้งเข้าไปในองค์กรที่มีการเลือกตั้งอย่างเปิดเผยทั้งหมด

(ข) ที่จะเข้าร่วมในการวางแผนนโยบายของรัฐบาลและดำเนินการตามนโยบายนั้น และในการรับตำแหน่งราชการและปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุก ๆ ระดับของรัฐบาล

(ค) ที่จะเข้าร่วมในองค์กรและสมาคมที่ไม่ได้เป็นของรัฐบาลที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป และที่เกี่ยวกับการเมืองของประเทศ

ข้อ ๘

รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อให้ประกันแก่สตรีภายใต้เงื่อนไขแห่งความเสมอภาคกับบุรุษและโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติใด ๆ ซึ่งโอกาสที่จะเป็นผู้แทนรัฐบาลของตนกับระหว่างประเทศ และเข้าร่วมในงานขององค์กรระหว่างประเทศ

ข้อ ๙

๑. รัฐภาคีจะให้สิทธิที่เสมอภาคกับบุรุษแก่สตรี ในการที่จะได้มาเปลี่ยนแปลงหรือคงไว้ซึ่งสัญชาติของตน รัฐภาคีเหล่านั้นจะรับประกันเป็นพิเศษว่าทั้งการแต่งงานกับคนต่างชาติ กับทั้งการเปลี่ยนสัญชาติของสามีระหว่างการแต่งงานจะไม่เปลี่ยน

สัญญาของสามีโดยอัตโนมัติไปด้วย อันจะทำให้เธอเป็นคนไร้สัญชาติหรือบังคับเธอให้ถือสัญชาติของสามี

๒. รัฐภาคีจะให้สิทธิอันเสมอภาคกันกับบุรุษแก่สตรี เกี่ยวกับสัญชาติของบุตรของตน

ภาค ๓

ข้อ ๑๐

รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่างเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี เพื่อที่จะให้ประกันแก่สตรีทั้งหลายซึ่งสิทธิอันเสมอภาคกันกับบุรุษในทางการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประกันบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาคของบุรุษและสตรี

(ก) เงื่อนไขเดียวกันสำหรับอาชีพและการแนะแนวอาชีพ สำหรับการมีโอกาสเข้าศึกษา และสำหรับการได้รับวุฒิบัตรในสถาบันการศึกษาทุกประเภททั้งในเขตชนบทและเขตเมือง ความเสมอภาคนี้จะได้รับการประกันในการศึกษา ก่อนเข้าโรงเรียน การศึกษาทั่ว ๆ ไป การศึกษาเทคนิค การศึกษาอาชีพ และการศึกษาเทคนิคขั้นสูง รวมทั้งการฝึกฝนด้านอาชีพทุกแบบ

(ข) โอกาสที่จะเข้าเรียนในหลักสูตรเดียวกัน การสอบชนิดเดียวกัน คณาจารย์สอนที่มีคุณสมบัติได้มาตรฐานเดียวกัน พร้อมทั้งมีอาณาบริเวณของโรงเรียนและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพชนิดเดียวกัน

(ค) การขจัดแนวความคิดแบบเก่าเกี่ยวกับบทบาทของบุรุษและสตรีในทุก ๆ ระดับ และทุก ๆ รูปแบบของการศึกษา โดยการกระตุ้นให้มีสหศึกษาและแบบอื่น ๆ ของการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายนี้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โดยการทบทวนตำราและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน และการดัดแปลงวิธีการสอน

(ง) โอกาสเท่ากันที่จะได้ประโยชน์จากทุนการศึกษาและเงินช่วยเหลือทางการศึกษาอื่น ๆ

(จ) โอกาสเท่ากันที่จะได้เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งโครงการศึกษาผู้ใหญ่ และโครงการรณรงค์ให้รู้หนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่มุ่งจะลดช่องว่างในการศึกษาที่มีอยู่ระหว่างบุรุษและสตรี ภายในระยะเวลาที่เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

(ฉ) การลดอัตราการออกจากโรงเรียนของนักศึกษาหญิง และการจัดโครงการต่าง ๆ สำหรับเด็กหญิงและสตรีที่ออกจากโรงเรียนก่อนเวลาอันสมควร

(ช) โอกาสเท่ากันที่จะเข้าร่วมอย่างแข็งขันในกีฬาและพลศึกษา

(ซ) โอกาสได้เข้าศึกษาข้อเสนอสถานทางการศึกษาเฉพาะอย่าง เพื่อช่วยให้หลักประกันด้านสุขภาพและการอยู่ดีของครอบครัว รวมทั้งข้อเสนอสถานและคำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านการจ้างงานเพื่อที่จะประกันสิทธิอย่างเดียวกันบนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(ก) สิทธิที่จะทำงานในฐานะเป็นสิทธิอันจะพึงแบ่งแยกมิได้ของมนุษย์ทั้งปวง

(ข) สิทธิในโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานชนิดเดียวกัน รวมทั้งการใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเดียวกันในเรื่องของการจ้างงาน

(ค) สิทธิในการเลือกอาชีพและการทำงานได้อย่างเสรี สิทธิในการได้เลื่อนตำแหน่ง ความปลอดภัยในการทำงาน และผลประโยชน์ รวมทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารทั้งปวง และสิทธิที่จะได้รับการฝึก และการฝึกซ้ำด้านอาชีพ รวมทั้งภาวะการเป็นผู้ฝึกงาน การฝึก และการฝึกซ้ำด้านอาชีพในระดับสูง

(ง) สิทธิที่จะได้รับผลตอบแทนเท่าเทียมกัน รวมทั้งผลประโยชน์และสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เสมอภาคกันเกี่ยวกับงานที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน รวมทั้งความเสมอภาคของการปฏิบัติในการวัดผลคุณภาพของงาน

(จ) สิทธิที่จะได้รับประกันสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการเกษียณอายุ การตกงาน การป่วย การทุพพลภาพและวัยชรา และการหมดสมรรถนะที่จะทำงานอื่น ๆ รวมถึงสิทธิในการได้รับเงินค่าจ้างขณะพักงาน

(ฉ) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยในสภาพการทำงานต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความคุ้มครองในการทำหน้าที่ด้านการมีบุตรสืบพันธุ์

๒. เพื่อที่จะป้องกันการเลือกปฏิบัติต่อสตรีด้วยเหตุผลอันเนื่องมาจากการแต่งงาน หรือความเป็นเพศมารดา และเพื่อประกันสิทธิอันแท้จริงของสตรีในการที่จะทำงาน รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสม

(ก) เพื่อห้ามภายใต้การบังคับใช้ของข้อห้ามต่าง ๆ ไม่ให้มีการปลดเพราะเหตุแห่งการตั้งครรภ์ หรือเพราะการลาคลอดบุตร และการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของสถานภาพในการแต่งงาน

(ข) เพื่อริเริ่มให้มีการลาคลอดบุตรโดยได้รับค่าจ้าง หรือได้ผลประโยชน์ทางสังคมที่เปรียบเทียบได้โดยไม่สูญเสียการงานเดิม อาวุโสในการทำงานหรือเงินช่วยเหลือทางสังคม

(ค) เพื่อกระตุ้นให้มีบริการสังคมอันเป็นตัวสนับสนุนที่จำเป็น เพื่อที่จะช่วยให้บิดามารดาสามารถรวบรวมข้อผูกพันทางครอบครัวเข้ารับการรับผิดชอบในการงานและการเข้าร่วมในกิจการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งและพัฒนาขอบข่ายของสวัสดิการด้านการเลี้ยงดูเด็ก

(ง) ให้มีการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่สตรีที่อยู่ระหว่างตั้งครรภ์ ในการทำงานทุกรูปแบบที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นอันตรายต่อสตรีเหล่านั้น

๓. บทบัญญัติของกฎหมายด้านการคุ้มครองที่เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในข้อนี้ จะได้รับการพิจารณาเป็นครั้งคราวในแง่ของความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และจะได้รับการแก้ไข ยกเลิก หรือขยาย เท่าที่จำเป็น

ข้อ ๑๒

๑. รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านการรักษาสุขภาพ เพื่อประกันการมีโอกาสได้รับการบริการในการรักษาสุขภาพ รวมทั้งบริการที่เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี

๒. ทั้ง ๆ ที่มีบทบัญญัติในวรรค ๑ ของข้อนี้ รัฐภาคีจะประกันให้สตรีได้รับการบริการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การคลอดบุตรและระยะหลังคลอดบุตร โดยการให้บริการแบบให้เปล่าเมื่อจำเป็น รวมทั้งการให้โภชนาการที่เพียงพอระหว่างการตั้งครรภ์และระยะการให้นม

ข้อ ๑๓

รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านอื่น ๆ ของการเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อที่จะให้ได้สิทธิอย่างเดียวกันบนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- (ก) สิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์ด้านครอบครัว
- (ข) สิทธิที่จะได้คุ้มภัยจากธนาคาร การจ้างงาน และสินเชื่อด้านการเงินในรูปอื่น ๆ
- (ค) สิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการ การกีฬา และเรื่องต่าง ๆ ที่

เกี่ยวกับด้านวัฒนธรรมทุกอย่าง

ข้อ ๑๔

๑. รัฐภาคีจะคำนึงถึงปัญหาเฉพาะที่สตรีในชนบทเผชิญอยู่ รวมทั้งบทบาทสำคัญ ๆ ซึ่งสตรีชนบทมีอยู่ ในการช่วยสนับสนุนค้ำจุนครอบครัวของตนด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งงานในสายเศรษฐกิจที่ไม่ได้กำหนดเป็นตัวเงิน และจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่างรับประกันที่จะให้นำบทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับปัจจุบันไปใช้แก่สตรีในเขตชนบทด้วย

๒. รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกอย่าง เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในเขตชนบท เพื่อที่จะประกันบนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีว่า สตรีทั้งหลายเข้าร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาชนบท และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะให้สตรีดังกล่าวได้รับสิทธิ

(ก) ที่จะเข้าร่วมในการจัดทำรายละเอียดและการดำเนินการตามแผนการพัฒนาในทุก ๆ ระดับ

(ข) ที่จะมีโอกาสได้รับความสะดวกด้านการรักษาสุขภาพอย่างเพียงพอ รวมทั้งข้อสนเทศ การปรึกษาหารือ และการบริการในการวางแผนครอบครัว

- (ค) ที่จะได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากโครงการประกันสังคม
- (ง) ที่จะได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งแบบในระบบและนอกระบบ รวมทั้งที่เกี่ยวกับการรณรงค์ให้รู้หนังสือ และทั้งผลประโยชน์จากบริการชุมชนและบริการส่งเสริม เพื่อที่จะเพิ่มความชำนาญด้านเทคนิค
- (จ) ที่จะจัดการให้มีกลุ่มช่วยตนเอง และสหกรณ์ เพื่อที่จะได้เข้าถึงโอกาสด้านเศรษฐกิจ โดยการรับจ้างทำงาน หรือการทำงานด้วยตนเอง
- (ฉ) ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมชุมชนทุกประเภท
- (ช) ที่จะมีโอกาสได้สินเชื่อและการกู้ยืมทางการเกษตร สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการตลาด เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการปฏิบัติแบบเสมอภาคในการปฏิรูปที่ดินและการเพาะปลูก รวมทั้งในโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ในที่ดิน
- (ซ) ที่จะได้มีสภาพการดำรงอยู่อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับที่พักอาศัย การสุขภาพ ไฟฟ้าและน้ำประปา การขนส่งและคมนาคม

ภาค ๔

ข้อ ๑๕

๑. รัฐภาคีจะให้สตรีมีความเสมอภาคกับบุรุษในทางกฎหมาย
๒. ในกรณีทางแพ่ง รัฐภาคีจะให้ความสามารถตามกฎหมายแก่สตรีเช่นเดียวกับที่ให้ความสามารถนั้นแก่บุรุษ และจะให้โอกาสเดียวกันในการใช้ความสามารถนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐภาคีจะให้สิทธิเท่าเทียมแก่สตรีในการทำสัญญาและการจัดการทรัพย์สิน และจะปฏิบัติต่อบุรุษและสตรีอย่างเท่าเทียมกันในกระบวนการทางศาลและการชำระความทุกขั้นตอน
๓. รัฐภาคีตกลงว่าสัญญาทั้งปวงและเอกสารสำคัญอื่น ๆ ทั้งปวงไม่ว่าชนิดใด ที่มีผลตามกฎหมายซึ่งมุ่งจำกัดความสามารถทางกฎหมายของสตรีจะถือว่าใช้ไม่ได้และเป็นโมฆะ
๔. รัฐภาคีจะให้สิทธิเช่นเดียวกันแก่บุรุษและสตรีในเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการโยกย้ายของบุคคลและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่และภูมิสำเนา

ข้อ ๑๖

๑. รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ในการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในเรื่องทั้งปวงที่เกี่ยวกับการสมรสและความสัมพันธ์ทางครอบครัว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี จะประกัน
- (ก) สิทธิเช่นเดียวกันในการทำการสมรส
 - (ข) สิทธิเช่นเดียวกันในการเลือกคู่สมรสอย่างอิสระ และการทำการสมรสอย่างอิสระและด้วยความยินยอมพร้อมใจเท่านั้น

(ค) สิทธิและความรับผิดชอบเช่นเดียวกันในระหว่างการสมรสและการขาดจากการสมรส

(ง) สิทธิและความรับผิดชอบเช่นเดียวกันในฐานะบิดามารดา โดยไม่คำนึงถึงสถานะในการสมรสของตน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุตรของตน ในทุกกรณีผลประโยชน์ของบุตรจะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

(จ) สิทธิเช่นเดียวกันในการตัดสินใจอย่างอิสระและมีความรับผิดชอบในจำนวนบุตรและระยะห่างในการมีบุตรของตน และให้เข้าถึงข้อสนเทศ การศึกษาและวิธีที่จะทำให้สตรีใช้สิทธิเหล่านี้ได้

(ฉ) สิทธิและความรับผิดชอบเช่นเดียวกันในเรื่องการปกครองบุตร การปกป้องบุตร การได้รับมอบหมายให้ดูแลบุตร และการรับบุตรบุญธรรม หรือสถาบันที่คล้ายคลึงซึ่งมีแนวความคิดเหล่านี้อยู่ในกฎหมายภายใน ในทุกกรณีผลประโยชน์ของบุตรจะเป็นสิ่งที่สำคัญสูงสุด

(ช) สิทธิส่วนตัวเช่นเดียวกันในฐานะสามีและภรรยา รวมถึงสิทธิในการเลือกใช้นามสกุล และการประกอบอาชีพ

(ซ) สิทธิเช่นเดียวกันสำหรับคู่สมรสทั้งสองในส่วนที่เกี่ยวกับเป็นเจ้าของ การได้มา การจัดการ การดำเนินการ การอุปโภค และการจำหน่ายทรัพย์สินไม่ว่าจะไม่ได้คิดมูลค่าหรือเพื่อตีราคาเป็นมูลค่าก็ตาม

๒. การรับหมั้นและการแต่งงานของเด็กจะไม่มีผลทางกฎหมาย และการปฏิบัติที่จำเป็นทั้งปวง รวมทั้งการบัญญัติกฎหมายจะต้องกระทำขึ้นเพื่อระบุงอายุขั้นต่ำของการแต่งงานและให้บังคับให้มีการจดทะเบียนสมรส ณ ที่ทำการจดทะเบียนของทางราชการ

ภาค ๕

ข้อ ๑๗

๑. เพื่อความมุ่งประสงค์ในการพิจารณาความก้าวหน้าซึ่งกระทำขึ้นในการปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการบริหารจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (ต่อไปในที่นี้จะเรียกว่า คณะกรรมการ) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณธรรมและความสามารถสูงในสาขาที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญานี้จำนวนสิบแปดคนในเวลาที่ย้อนหลังเริ่มมีผลบังคับใช้ และประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญสิบสามคน หลังจากการให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติอนุสัญญานี้โดยรัฐภาคีรัฐที่สามสิบห้า ผู้เชี่ยวชาญจะได้รับเลือกตั้งโดยรัฐภาคีจากบรรดาคนชาติของตนและจะปฏิบัติงานตามความสามารถของบุคคล โดยพิจารณาถึงการกระจายตามเขตภูมิศาสตร์อย่างเป็นธรรม และการตั้งผู้แทนตามอารยธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละรูปแบบตลอดจนระบบกฎหมายที่สำคัญอีกด้วย

๒. สมาชิกของคณะกรรมการจะได้รับเลือกตั้งโดยการลงคะแนนลับจากบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งเสนอชื่อโดยรัฐภาคี รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจเสนอชื่อบุคคลหนึ่งคนจากบรรดาคนชาติของตนเอง

๓. การเลือกตั้งครั้งแรกจะกระทำขึ้นหกเดือนหลังจากวันที่อนุสัญญาฉบับปัจจุบันเริ่มมีผลบังคับใช้ อย่างน้อยที่สุดสามเดือนก่อนการเลือกตั้งแต่ละครั้งเลขาธิการสหประชาชาติจะส่งจดหมายถึงรัฐภาคี เชิญให้รัฐภาคีทำการเสนอชื่อภายในเวลาสองเดือน เลขาธิการจะจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลทั้งปวง ตามที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเรียงตามลำดับอักษร โดยระบุถึงรัฐภาคีซึ่งได้เสนอชื่อบุคคลเหล่านั้นและจะเสนอบัญชีนั้นต่อรัฐภาคี

๔. การเลือกตั้งสมาชิกคณะกรรมการจะกระทำขึ้นในการประชุมของรัฐภาคีซึ่งเรียกประชุมโดยเลขาธิการ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ในการประชุมนั้นซึ่งสองในสามของรัฐภาคีจะประกอบเป็นองค์ประชุม บรรดาบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อซึ่งได้รับคะแนนเสียงมากที่สุด และได้รับคะแนนเสียงจากจำนวนสมาชิกที่มีมากกว่าฝ่ายตรงข้ามรวมทั้งหมดของผู้แทนของรัฐภาคีที่มาประชุมและลงคะแนนเสียง

๕. สมาชิกคณะกรรมการจะได้รับเลือกตั้งคราวละสี่ปี อย่างไรก็ตามวาระของสมาชิกแก่คนที่ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งแรกจะสิ้นสุดหลังจากครบสองปี ชื่อของสมาชิกแก่คนนี้จะได้รับเลือกโดยทันทีหลังจากการเลือกตั้งครั้งแรก โดยการจับสลากจากประธานคณะกรรมการ

๖. การเลือกตั้งสมาชิกคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นห้าคนจะจัดให้มีขึ้นตามบทบัญญัติของวรรค ๒ วรรค ๓ และวรรค ๔ ของข้อนี้หลังจากรัฐภาคีที่สามสิบห้าได้ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติแล้ว วาระของสมาชิกสองคนที่ได้รับเลือกตั้งที่เพิ่มขึ้นในโอกาสนี้จะสิ้นสุดหลังจากครบสองปีชื่อของสมาชิกสองคนนี้จะได้รับเลือกโดยการจับสลากโดยประธานคณะกรรมการ

๗. เพื่อบรรจุตำแหน่งที่ว่างลงโดยเหตุไม่ปกติ รัฐภาคีซึ่งผู้เชี่ยวชาญของตนได้ยุติการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกคณะกรรมการ จะแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญอีกคนหนึ่งจากบรรดาคนชาติของตน โดยขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของคณะกรรมการ

๘. โดยความเห็นชอบของสมัชชา สมาชิกคณะกรรมการจะได้รับเงินตอบแทนจากแหล่งเงินทุนของสหประชาชาติ ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขเช่นที่สมัชชาอาจวินิจฉัยโดยพิจารณาถึงความสำคัญของความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

๙. เลขาธิการสหประชาชาติจะจัดหาเจ้าหน้าที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการภายใต้อนุสัญญาฉบับปัจจุบัน

ข้อ ๑๘

๑. รัฐภาคีรับที่จะเสนอรายงานว่าด้วยมาตรการด้านนิติบัญญัติ ตุลาการ การบริหาร หรืออื่น ๆ ซึ่งรัฐภาคีเหล่านั้นได้กำหนดขึ้นเพื่อให้มีผลต่อบทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน และความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้ต่อเลขาธิการสหประชาชาติเพื่อการพิจารณาโดยคณะกรรมการ

(๓๐)

(ก) ภายในหนึ่งปีหลังจากการเริ่มมีผลบังคับใช้สำหรับรัฐที่เกี่ยวข้อง

(ข) หลังจากนั้นอย่างน้อยที่สุดทุก ๆ สี่ปี และต่อจากนั้นเมื่อใดก็ตามที่คณะกรรมการร้องขอ

๒. รายงานอาจารย์บัญชีและความยากลำบากซึ่งกระทบกระเทือนถึงระดับที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อผูกพันต่าง ๆ ภายใต้อนุสัญญาฉบับปัจจุบัน

ข้อ ๑๘

๑. คณะกรรมการจะกำหนดระเบียบข้อบังคับการประชุมของตนเอง

๒. คณะกรรมการจะเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของตนคราวละสองปี

ข้อ ๒๐

๑. โดยปกติ คณะกรรมการจะประชุมกันเป็นระยะเวลาไม่เกินสองสัปดาห์ทุกปีเพื่อพิจารณารายงานที่เสนอตามข้อ ๑๘ ของอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน

๒. โดยปกติ การประชุมของคณะกรรมการจะจัดให้มีขึ้น ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ หรือที่อื่นใดที่สะดวกตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๒๑

๑. คณะกรรมการจะต้องรายงานต่อสมัชชาของสหประชาชาติโดยผ่านทางคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมเป็นประจำทุกปีว่าด้วยกิจกรรมของคณะกรรมการ และอาจทำข้อเสนอแนะข้อแนะนำทั่วไป โดยยึดการตรวจสอบรายงานและข้อเสนอเทศซึ่งได้รับจากรัฐภาคีเป็นมูลฐาน ข้อเสนอแนะข้อแนะนำทั่วไปเช่นว่านั้น จะรวมอยู่ในรายงานของคณะกรรมการรวมทั้งคำวิจารณ์จากรัฐภาคี ถ้ามี

๒. เลขาธิการสหประชาชาติจะต้องส่งรายงานของคณะกรรมการไปยังคณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพของสตรีเพื่อทราบ

ข้อ ๒๒

ทบวงการชำนัญพิเศษจะมีสิทธิที่จะได้มีผู้แทนในการพิจารณาการปฏิบัติตามบทบัญญัติ เช่นว่าของอนุสัญญาฉบับปัจจุบันที่อยู่ภายในขอบข่ายของกิจกรรมของตน คณะกรรมการอาจเชิญให้ทบวงการชำนัญพิเศษเสนอรายงานว่าด้วยการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ในเรื่องที่อยู่ภายในขอบข่ายของกิจกรรมของตน

ภาค ๖

ข้อ ๒๓

ไม่มีข้อความใดในอนุสัญญาฉบับนี้ที่จะกระทบกระเทือนบทบัญญัติใด ๆ ซึ่งมีส่วนส่งเสริมได้มากกว่าในการที่จะบรรลุถึงความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี ซึ่งอาจบรรจุอยู่

(ก) ในบทบัญญัติของกฎหมายของรัฐภาคี หรือ

(๓๑)

(ข) ในอนุสัญญา สนธิสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศอื่นใดซึ่งมีผลบังคับใช้สำหรับรัฐนั้น

ข้อ ๒๔

รัฐภาคีที่จะกำหนดมาตรการที่จำเป็นทั้งปวงในระดับชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรลุดังการตระหนกอย่างเต็มที่ถึงสิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับในอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน

ข้อ ๒๕

๑. อนุสัญญาฉบับปัจจุบันจะเปิดให้มีการลงนามโดยรัฐทั้งปวง
๒. เลขานุการสหประชาชาติจะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เก็บรักษาอนุสัญญาฉบับปัจจุบัน

๓. อนุสัญญาฉบับปัจจุบันจะต้องได้รับการให้สัตยาบัน สัตยาบันสารจะต้องมอบไว้กับเลขานุการสหประชาชาติ

๔. อนุสัญญาฉบับปัจจุบันจะเปิดให้มีการภาคยานุวัติโดยรัฐทั้งปวง การภาคยานุวัติจะมีผลโดยการมอบภาคยานุวัติสารไว้กับเลขานุการสหประชาชาติ

ข้อ ๒๖

๑. คำร้องขอเพื่อการแก้ไขอนุสัญญาฉบับปัจจุบันอาจกระทำขึ้นในเวลาใด ๆ โดยรัฐภาคีใด โดยวิธีทำหนังสือบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรส่งถึงเลขานุการสหประชาชาติ

๒. สมัชชาสหประชาชาติจะตัดสินเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ถ้ามี ที่จะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับคำร้องขอเช่นนั้น

ข้อ ๒๗

๑. อนุสัญญาฉบับปัจจุบันจะเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่สามสิบหลังจากการมอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ยึดไว้กับเลขานุการสหประชาชาติ

๒. สำหรับรัฐแต่ละรัฐซึ่งให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติอนุสัญญาฉบับปัจจุบันหลังจากการมอบสัตยาบันหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ยึดไว้กับเลขานุการสหประชาชาติ อนุสัญญานี้จะเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่สามสิบหลังจากวันมอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารของตน

ข้อ ๒๘

๑. เลขานุการสหประชาชาติจะต้องรับและเวียนตัวบทข้อสงวนที่กระทำโดยรัฐต่าง ๆ ในเวลาทำการสัตยาบันหรือภาคยานุวัติให้แก่รัฐทั้งปวง

๒. ข้อสงวนที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญาฉบับปัจจุบันจะไม่ได้รับการอนุมัติ

๓. ข้อสงวนอาจถูกถอนในเวลาใด ๆ โดยหนังสือบอกกล่าวเพื่อการนี้ส่งไปยังเลขานุการสหประชาชาติ ผู้ซึ่งหลังจากนั้นจะแจ้งไปยังรัฐทั้งปวงให้ทราบถึงข้อสงวนเหล่านั้น หนังสือบอกกล่าวเช่นว่าจะมีผลในวันที่หนังสือฉบับนั้นได้รับ

ข้อ ๒๙

๑. กรณีพิพาทใด ๆ ระหว่างรัฐภาคีสองรัฐหรือมากกว่าเกี่ยวกับการตีความหรือการใช้สนธิสัญญาระหว่างประเทศในปัจจุบัน ซึ่งระงับไม่ได้โดยการเจรจา จะต้องเสนอต่ออนุญาโตตุลาการ เมื่อรัฐใดรัฐหนึ่งร้องขอ ถ้าภายในหกเดือนนับจากวันที่ร้องขอให้มือนุญาโตตุลาการ ภาคียังไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องการจัดตั้งอนุญาโตตุลาการ ภาคีเหล่านั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจเสนอกรณีพิพาทไปยังศาลยุติธรรมระหว่างประเทศโดยการร้องขอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อบังคับของศาล

๒. ในเวลาที่ลงนามให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติสนธิสัญญาระหว่างประเทศในปัจจุบัน รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจประกาศว่าตนไม่ถือว่าตนเองผูกมัดโดยวรรค ๑ ของข้อนี้ รัฐภาคีอื่น ๆ จะไม่ผูกมัดโดยวรรคนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐภาคีใดซึ่งได้ทำข้อสงวนเช่นว่า

๓. รัฐภาคีใดซึ่งได้ทำข้อสงวนตามวรรค ๒ ของข้อนี้อาจถอนข้อสงวนในเวลาใด ๆ โดยหนังสือบอกกล่าวไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ

ข้อ ๓๐

สนธิสัญญาระหว่างประเทศในปัจจุบัน ซึ่งตัวบทภาษาอาหรับ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และสเปนใช้ได้เท่าเทียมกัน จะมอบไว้กับเลขาธิการสหประชาชาติ

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายนี้ ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องได้ลงนามสนธิสัญญาระหว่างประเทศในปัจจุบัน

ทะเบียนชื่อบุคคล*

การเปลี่ยนชื่อตัวและชื่อรอง

ตาม พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ บุคคลสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุลและจะมีชื่อรองด้วยก็ได้ โดย

- ชื่อตัว คือ ชื่อประจำตัวบุคคล
- ชื่อรอง คือ ชื่อซึ่งประกอบถัดจากชื่อตัว
- ชื่อสกุล คือ ชื่อประจำวงศ์สกุล

หลักเกณฑ์การตั้งชื่อตัวและชื่อรอง

๑. ต้องไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินีหรือราชทินนาม
๒. ต้องไม่เป็นคำหยาบหรือมีความหมายหยาบคาย
๓. ต้องไม่มีเจตนาในทางทุจริต
๔. ผู้ได้รับหรือเคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ โดยมิได้ถูกถอด จะใช้ราชทินนามตามบรรดาศักดิ์เป็นชื่อตัวจริงหรือชื่อรองก็ได้

ขั้นตอน

๑. ผู้ยื่นคำขอตามแบบ ช.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน
๒. นายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบคำขอกับทะเบียนบ้าน และชื่อที่ขอเปลี่ยนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์
๓. กรณีอนุญาตสำหรับบุคคลสัญชาติไทย นายทะเบียนท้องที่จะออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวชื่อรอง (แบบช.๓) ให้เป็นหลักฐาน
๔. กรณีบุคคลต่างด้าว นายทะเบียนท้องที่จะออกหนังสือรับรองการเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าวให้ เพื่อประกอบหลักฐานการแปลงสัญชาติ หรือคืนสัญชาติเป็นไทยเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว นายทะเบียนท้องที่ จึงออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรองให้เป็นหลักฐาน และเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ๒๕ บาท
๕. เมื่อได้รับหนังสือสำคัญแล้ว ให้ผู้ขออนุญาตนำหนังสือดังกล่าวไปขอแก้ไขรายการในทะเบียนบ้านและหลักฐานอื่น ๆ ให้ถูกต้อง และขอเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชนด้วย

เอกสารประกอบการดำเนินการ

๑. สำเนาทะเบียนบ้าน
๒. บัตรประจำตัวประชาชน
๓. ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว (กรณีบุคคลต่างด้าว)

ทะเบียนชื่อสกุล

การขอจดทะเบียนชื่อสกุล

หลักเกณฑ์

๑. ต้องไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธยหรือพระนามของพระราชินี
๒. ต้องไม่ฟ้องหรือมุ่งให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่เป็นราชทินนามของตน ของบุพการี หรือผู้สืบสันดาน
๓. ต้องไม่ซ้ำกับชื่อสกุลพระราชทานของพระมหากษัตริย์ หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว
๔. ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย
๕. มีพยัญชนะไม่เกิน ๑๐ พยัญชนะ เว้นแต่กรณีเป็นราชทินนาม
๖. ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานชื่อสกุล ห้ามใช้คำว่า " ณ " นำหน้าชื่อสกุล
๗. ห้ามเอานามพระมหานคร และศัพท์ที่ใช้เป็นพระปรมาภิไธยมาใช้เป็นชื่อสกุล

เอกสารประกอบการดำเนินการ

๑. สำเนาทะเบียนบ้าน
๒. บัตรประจำตัวประชาชน
๓. ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว (กรณีบุคคลต่างด้าว)

ขั้นตอนการติดต่อ

- ผู้ยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน
๑. นายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบคำขอและชื่อสกุลที่ขอเปลี่ยนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์กรณีบุคคลต่างด้าว
 ๒. นายทะเบียนท้องที่พิจารณาออกหนังสือรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าว ให้เพื่อประกอบหลักฐานการขอแปลงสัญชาติ หรือคืนสัญชาติเป็นไทย
 ๓. นายทะเบียนท้องที่ส่งเรื่องราวการขอจดทะเบียนชื่อสกุลไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง
 ๔. นายทะเบียนกลางพิจารณาแล้วแจ้งผลกลับไปจังหวัด เพื่อแจ้งนายทะเบียนท้องที่แจ้งให้ผู้ขอทราบ
 ๕. กรณีที่นายทะเบียนกลางอนุมัติ นายทะเบียนท้องที่จะออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (แบบ ข.๒) ให้เป็นหลักฐานและเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ๕๐ บาท
 ๖. เมื่อได้รับหนังสือสำคัญแล้ว ให้ผู้ขอหนังสือสำคัญดังกล่าวไปขอแก้ไขรายการในทะเบียนบ้าน และหลักฐานอื่น ๆ ให้ถูกต้อง และขอเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชน

ทะเบียนขอร่วมใช้ชื่อสกุล

การขอร่วมใช้ชื่อสกุล

เอกสารประกอบการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๑ (สำหรับเจ้าของผู้จดทะเบียนชื่อสกุล)

- สำเนาทะเบียนบ้าน
- บัตรประจำตัวประชาชน
- หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล(แบบ ช.๒)

ขั้นตอนที่ ๒ (สำหรับผู้ขอร่วมชื่อสกุล)

- สำเนาทะเบียนบ้าน
- บัตรประจำตัวประชาชน
- หนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล

ขั้นตอนการติดต่อ

๑. เจ้าของผู้จดทะเบียนชื่อสกุล ยื่นคำขอตามแบบ ช.๕ ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านพร้อมหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ช.๒)

๒. นายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบคำขอหลักฐานการจดทะเบียนชื่อสกุล เมื่อเห็นว่าถูกต้องจะพิจารณาอนุญาตและออกหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบที่กรมการปกครองกำหนดให้แก่เจ้าของชื่อสกุลเพื่อมอบให้ผู้ที่จะขอร่วมใช้ชื่อสกุล

๓. ผู้ขอร่วมใช้ชื่อสกุลยื่นคำขอตามแบบ ช.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านพร้อมหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล

๔. นายทะเบียนตรวจสอบคำขอและหลักฐานการอนุญาตเมื่อเห็นว่าถูกต้องจะพิจารณาอนุญาตและออกหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตให้แก่ผู้ขอและเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ๕๐ บาท

๕. ผู้ขอให้นำหนังสือสำคัญไปขอแก้ไขรายการในทะเบียนบ้านและหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องรวมทั้งขอเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชน
